

EX ANTE Tanácsadó Iroda
Consulting
AZ M&E CSOPORT TAGJA

EX ANTE

www.exante.

A Szatmári Többcélú Kistérségi Társulás Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiója

***A szolgáltatástervezési koncepció az Államreform Operatív Program
1.1.5/C. támogatásával, a Szatmári Többcélú Kistérségi Társulás
megbízásából készült.***

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	2
I. BEVEZETÉS	3
II. HELYZETELEMZÉS.....	5
1. JOGSZABÁLYI HÁTTÉR.....	5
2. A SZOLGÁLTATÁSTERVEZÉSI KONCEPCIÓ CÉLJA	5
3. A MÁTÉSZALKAI KISTÉRSÉG BEMUTATÁSA.....	6
3.1. Földrajz.....	6
3.2. Demográfia.....	7
3.3. Foglalkoztatás.....	9
3.4. Gazdaság.....	11
3.5. Közlekedés.....	11
3.6. Közigazgatás.....	11
3.7. Oktatás.....	12
4. SWOT ANALÍZIS	12
5. STRATÉGIA	15
5.1. Partnerség és koordináció megerősítése.....	15
5.2. Szociális szolgáltatások fenntartása, fejlesztése.....	16
5.3. Helyi közösség fejlesztése.....	16
III. A KISTÉRSÉG TELEPÜLÉSEI FELADATELLÁTÁSI KÖTELEZETTSÉGÉNEK JELLEMZŐI.....	18
1. JOGSZABÁLYI FELADAT-ELLÁTÁSI KÖTELEZETTSÉG.....	18
2. SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK.....	19
3. A MÁTÉSZALKAI KISTÉRSÉG SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZERÉNEK ISMERTETÉSE	21
3.1. Szociális szolgáltatások helyzete.....	21
3.2. Mikro-társulások.....	21
3.3. A szociális közszolgáltatások működtetésének fő paraméterei.....	28
3.3.1. Gyermek napközbeni ellátása (bölcsődei szolgáltatás):.....	28
3.3.2. Gyermekjóléti-szolgálat:.....	28
3.3.3. Családsegítő-szolgálat:.....	29
3.3.4. Házi-segítségnyújtás:.....	29
3.3.5. Jelzőrendszeres házi-segítségnyújtás:.....	29
3.3.6. Támogató-szolgálat:.....	30
3.3.7. Fogyatékos nappali ellátás:.....	30
IV. INTÉZKEDÉSI TERV	32
1. A KISTÉRSÉG FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEI	32
2. SZOCIÁLPOLITIKAI ELVEK:	32
3. ÉRTÉKEK MEGHATÁROZÁSA	35
4. CÉLCSOPORT	35
5. JÖVŐKÉP MEGHATÁROZÁS.....	36
6. FEJLESZTÉSI IRÁNYOK, PRIORITÁSOK, INTÉZKEDÉSI JAVASLATOK	36
V. ÖSSZEGLÉS.....	42

I. BEVEZETÉS

A 2009-2011 évre szóló Kistérségi Szolgáltatástervezési Konceptió célja, hogy a szociális és munkaügyi szektor integrációjával párhuzamosan kistérségi szinten kijelölje azokat a feladatokat, amelyeket a kistérség egészében, illetve a kistérség egyes társult településein belül kell végrehajtani a már működő mikro-központok feladatkörében. Egyedi prioritásrend kialakítása a Kistérség összes településére, amely megmutatja, hogy hol, milyen célt, vagy milyen tevékenységet kell előtérbe helyezni a 2 éves periódus alatt, hogy a Kistérség felkészüljön a várható gazdasági fejlesztésekre, a helyi társadalom meg tudja határozni, hogy milyen helyi kezdeményezéssel érhető el a térség gazdasági aktivitásának növelése és fejlesztése.

Ennek értelmében a következő két év egyfajta felkészülési időszak is, amennyiben a már működő mikro-központok meglévő ellátási funkciója mellett fokozatosan közösségszervező-fejlesztő funkciót is felvállalnak.

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló többször módosított 1993. évi III. tv. (továbbiakban: Szt.) átfogóan szabályozza a szociális intézmény fenntartóinak feladatait valamint jogkörét.

A törvény 2001. évi módosítása (2001. évi LXXIX. törvény) a fenntartók részére szolgáltatástervezési koncepció készítését írja elő a szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében.

Alapvető adatforrásként három dokumentumra támaszkodtunk elsősorban: a KSH által kiadott Magyar Köztársaság Helységnévtára, a Komplex felzárkóztató programok készítése a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben című, ÁROP 1.1.5/B kódszámú pályázat kapcsán készült „Esélyegyenlőségi helyzetkép és beavatkozási javaslatok” című tanulmány, valamint az előző időszakra vonatkozó szolgáltatástervezési koncepció. A lakosság kisebbségi hovatartozása tekintetében az előző koncepcióhoz hasonlóan a jelen dokumentumban is a 2001. évi népszámlálás adatait vettük alapul, mint a témában született legrészletesebb és legteljesebb forrást, a kistérségi társulás jelen pillanatban társult tagjai adatait alapul véve.

Jelen dokumentum elkészítése során különös tekintettel voltunk az országos és regionális stratégiákra, kiemelten az Új Magyarország Fejlesztési Terv „Foglalkoztatás bővítése és tartós növekedés elősegítése” átfogó céljára, az Észak-alföldi Regionális Operatív Program 3. Településfejlesztés és 4. Humán közösségi infrastruktúra prioritásaira. Figyelembe vettük a dokumentum elkészítése során az Új Magyarország Vidékfejlesztési Terv „Az életminőség növelése a vidéki területeken és a gazdasági diverzifikáció elősegítése” című 3. prioritását.

Nemzetközi alapidokumentumok tekintetében a Kistérségi Szolgáltatástervezési Konceptió elkészítése során figyelembe vett alapelvek megfelelnek az Európai Unió Európa Tanácsának Európai Szociális Charta című dokumentuma 14. cikkének, mely szerint a Charta szerződő felei (hazánkban a Magyar Állam) „előmozdítják vagy biztosítják azokat a szolgáltatásokat, amelyek a szociális munka módszereinek felhasználásával hozzájárulnak mind az egyének, mind a közösségi csoportok jólétéhez és fejlődéséhez, valamint szociális környezetükhöz történő alkalmazkodásukhoz”.

Hazai alapidokumentumként a Szociális Törvény mellett figyelembe vettük a Magyar Köztársaság Alkotmánya 70. § (1) bekezdésében foglaltakat, mely szerint 70/E. § (1) „A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.”

A szociális szolgáltatási koncepció célja az Mátészalkai Kistérségben élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása, és az ellátások megszervezésének kidolgozása.

Az anyagban áttekintettük tehát a kistérség társadalmi-gazdasági helyzetét, a koncepció megvalósításához szükséges alapelveket, alapértékeket, a szolgáltatás célterületeit, célcsoportjait. Összegyűjtöttük a követendő prioritásokat, javaslatot tettünk konkrét projektek végrehajtására, és a lehetséges pályázati forrásokat is bemutattuk.(ÉAOP, TIOP, TÁMOP)

II. HELYZETELEMZÉS

1. JOGSZABÁLYI HÁTTER

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Sztv.) 92. §. (3) bekezdése előírja a legalább 2000 lakosú települési önkormányzat számára a településen élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepció elkészítését.

Amennyiben a települések egyes szociális feladataikat társulás keretében látják el, e szolgáltatások tekintetében a szolgáltatástervezési koncepciót a társulás készíti el. A szolgáltatástervezési koncepció tartalmát a helyi önkormányzat, ill. a társulás két évente felülvizsgálja és aktualizálja.

A Sztv. 92. §. (4) bekezdés. előírja a koncepció tartalmát, **a koncepció tartalmazza** különösen:

- A lakosságszám alakulását, a korösszetételt, a szolgáltatások iránti igényeket
- Az ellátási kötelezettség teljesítésének helyzetét, az ütemtervet a szolgáltatások biztosításáról
- A szolgáltatások működtetési, finanszírozási, fejlesztési feladatait, az esetleges együttműködés kereteit
- Az egyes ellátotti csoportok (idősek, fogyatékos személyek, hajléktalan személyek, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek) sajátosságaihoz kapcsolódóan a speciális ellátási formák, szolgáltatások biztosításának szükségességét.

A Sztv. 92. §. (5) bekezdés. alapján a társulás által elkészített koncepciónak illeszkednie kell a megyei, ill. a többcélú kistérségi társulás esetén a kistérség területének összehangolt fejlesztését biztosító tervekhez, programokhoz.

A Sztv. 92. §. (7-8) bekezdés. előírja, a szolgáltatástervezési koncepciót a társulás az **elfogadást megelőzően véleményezteti a Szociálpolitikai Tanács területi szervével és a megyei önkormányzattal.**

2004. november 4-én a Mátészalkai Kistérség önkormányzatai – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. tv., a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásairól szóló 2004. évi CVII. tv., valamint a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996 évi XXI. tv alapján, - abból a célból, hogy a kistérség lakói az önkormányzati közszolgáltatásokhoz a lehető legszélesebb körben jussanak hozzá, és forrásait célszerűen és optimálisan használják fel, biztosítsák a mind magasabb szintű ellátást és szolgáltatást, társulásukat az alábbi területekre hozták létre:

- Területfejlesztési feladatok szervezése, kistérségi területfejlesztési projektek megvalósítása
- Oktatási feladatok közös ellátása
- Egyes egészségügyi feladatok ellátása
- Szociális és gyermekjóléti ellátások megszervezése
- Folyékonyhulladék-gazdálkodási feladatok ellátása
- Belső ellenőrzés
- Mozgókönyvtári szolgáltatás
- E-önkormányzati rendszer tervezése

2. A SZOLGÁLTATÁSTERVEZÉSI KONCEPCIÓ CÉLJA

Jelen dokumentum célja, hogy:

EX ANTE

- A Szatmári Többcélú Kistérségi Társulás tagjai a vonatkozó törvényekben meghatározott feladataikat a térség egyes településeinek adottságai, lakosainak igényei és szükségletei figyelembevételével, az anyagi és humán erőforrások legoptimálisabb felhasználásával lássák el, a lehetőségekhez mért legmagasabb szinten.
- Határozza meg azokat az alapelveket, értékeket, irányokat, célokat, amelyeket a társulás a szociális szolgáltatások biztosítása, fejlesztése során követ.
- A Kistérségi Társulás részére készüljön olyan alapidokumentum, amely átfogó képet nyújt a társulás által vállalt szociális feladatok ellátásáról, szolgáltatások fejlesztésének irányairól.
- Szűnjenek meg azok a hiányosságok, melyek jelenleg egyes településeken mutatkoznak.
- Jöjjön létre egy vagy több olyan szolgáltató a kistérségben, amely koordináltan működik, és lefedi a szociális szükségleteket a társulás irányítása, vagy ellenőrzése mellett.
- Javuljon a közös feladatokat ellátó intézmények jogi szabályozottsága, kihasználtsága és finanszírozása.
- Erősödjön a kistérségi tudat és szolidaritás.
- Váljon nyilvánvalóvá Mátészalka város és a kistérség sokrétű kapcsolata és egymásra utaltsága, ez tükröződjön a közös szociális stratégiákban és intézményrendszerben.
- **A szektorsemlegesség elve alapján a nem önkormányzati feladat ellátók nagyobb mértékben kapcsolódhassanak be a szociális alapellátásba.**

3. A MÁTÉSZALKAI KISTÉRSÉG BEMUTATÁSA

Mátészalkai kistérség települései			
Fábiánháza,	Kántorjánosi	Nyírcsaholy	Papos
Fülpösdaróc	Kocsord	Nyírkáta	Rápolc
Géberjén	Mátészalka	Nyírmeggyes	Szamoskér
Győrtelek	Mérk	Nyírparasznya	Szamoszeg
Hodász	Nagydobos	Ópályi,	Tiborszállás
		Ór	Vállaj

1. ábra: Mátészalkai Kistérség települései

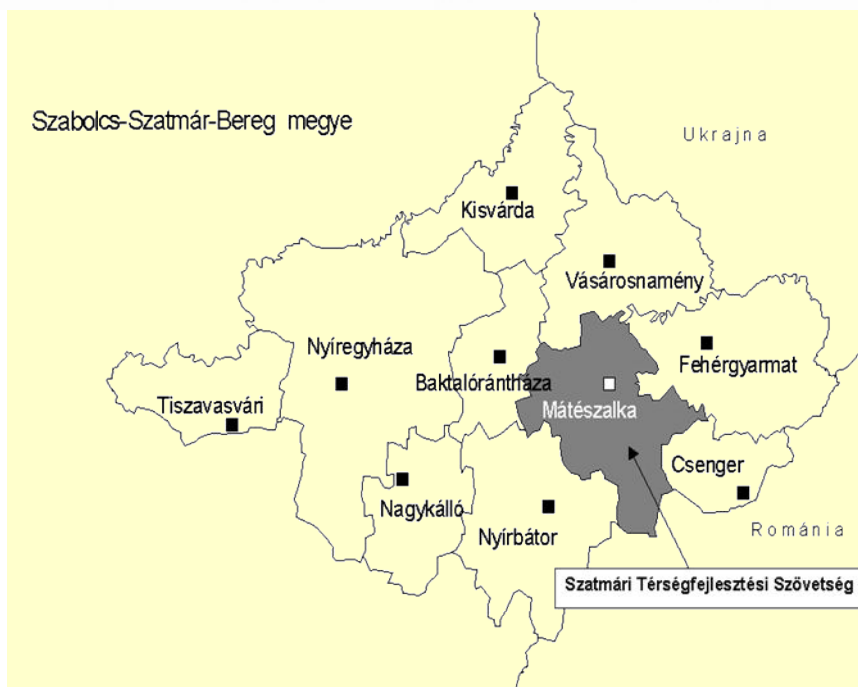
3.1. Földrajz

A **mátészalkai** kistérség az ország legkeletibb megyéjében Szabolcs-Szatmár-Bereg megye délkeleti részén található. A kistérség települései Mátészalka körül helyezkednek el.

A várostól Északra, Nyugatra és Keletre eső települések egy kb. 10 km-es, a délre eső települések egy 25 km sugarú körben találhatók.

A térség északon a Beregi síksággal határos, nyugati része a Nyírséghez, keleti, délkeleti része a szatmári síksághoz tartozik.

A térségen belül eltérő adottságokkal rendelkezik a Szamos melléke, amely keletről határolja a vizsgált térséget. A terület egység délkeleti része Romániával határos, itt helyezkedik el az Ecsedi-láp is. Az utóbbi évtizedekben a megye szatmári részének nevezik ezt a területet.

2. ábra: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye kistérségei

A kistérség összterülete 624,74 km², a megye területének 10,52 %-a, az állandó lakónépesség száma 69 876 fő, (2003) népsűrűsége 111,8 fő/km². A települések között lakosságában jelentősebbek a 18 580 fős Mátészalka, (a kistérség össznépességének 26,59%-a), a 7069 fős Nagyecsed, illetve 3000 fő körüli Hodász, Kocsord, Vaja és Ópályi községek.

A kistérségre jellemző, hogy Mátészalka kiemelkedő elsőrendű központi szerepet tölt be a kistérség társadalmi-gazdasági életében. Vonatkozik ez a gazdaság koncentrációjára, az intézményi, szolgáltatási és kereskedelmi ellátásra és az infrastruktúrára egyaránt.

A város és a térség egyéb kisebb települései között ezért egyrészt szoros egymásrataltsági kapcsolatjellemező, másrészt – ebből következően – a viszony nem mentes a feszültségektől sem.

A városok közül egyedül Mátészalka tekinthető teljes körű városi ellátást biztosító központnak. Nagyecsed mindössze részleges városi ellátást és részleges városi igazgatást biztosító alközpontként értelmezhető.

Mátészalka eddig kiépült intézményhálózatának köszönhetően központi szerepkörrel rendelkezik a térségben az alábbi területeken:

- közlekedés
- alap- és középfokú oktatás
- banki- és pénzügyi szolgáltatások
- egészségügy, szociális ellátás
- gazdaság – foglalkoztatás
- kultúra
- szennyvíz-kezelés
- ivóvíz-szolgáltatás

3.2. Demográfia

A Mátészalkai kistérségben élő népesség korösszetétele viszonylag kedvezően alakul, amit az 1. ábra adatai is mutatják. Az összlakosságon belül a fiatalok (0-18 év) aránya 24%-ot. Ezzel

szemben az idősek, öregek (56 évtől) aránya csak 22,6%.

A társulásban résztvevő 26 település közül négy település, Hodász, Kocsord, Ópályi és Vaja tartozik a népesebb (3000 főnél nagyobb) falvak közé. További 8 település lakossága haladja meg a 2000 főt. Hét község lakossága több mint ezer fő. Az 1000 főnél kisebb népességű falvak száma 6, három település lakossága az 500 főt sem éri el.

Település neve	0-5 év		6-18 év		19-35 év		36-55 év		56-X év		Összesen fő
	fő	arány	fő	arány	fő	arány	fő	arány	fő	arány	
Fábiánháza	131	6,3	393	18,9	565	27,2	570	27,4	419	20,2	2078
Fülpösdaróc	26	7,4	51	14,4	64	18,1	95	26,9	117	33,1	353
Géberjén	26	4,5	96	16,6	147	25,3	175	30,2	136	23,4	580
Győrtelek	126	7,1	325	18,2	452	25,4	482	27,0	398	22,3	1783
Hodász	175	5,0	655	18,7	791	22,5	887	25,3	1002	28,5	3510
Jármi	57	4,1	247	17,7	396	28,4	420	30,2	272	19,5	1392
Kántorjánosi	218	9,9	410	18,6	630	28,6	583	26,4	365	16,5	2206
Kocsord	159	5,0	513	16,2	743	23,4	872	27,5	882	27,8	3169
Mátészalka	871	4,7	2834	15,3	5405	29,1	5749	30,9	3721	20,0	18580
Mérk	131	5,4	452	18,5	386	15,8	566	23,2	907	37,1	2442
Nagydobos	152	6,7	582	25,6	390	17,2	901	39,6	248	10,9	2273
Nagyecsed	408	5,8	1120	15,8	1462	20,7	1653	23,4	2426	34,3	7069
Nyírcsaholy	216	9,0	434	18,1	617	25,7	820	34,2	311	13,0	2398
Nyírkáta	181	9,5	427	22,3	490	25,6	471	24,6	344	18,0	1913
Nyírmeggyes	130	4,6	528	18,8	695	24,8	840	29,9	614	21,9	2807
Nyírparasznya	84	8,9	162	17,2	220	23,4	267	28,4	208	22,1	941
Ópályi	228	7,1	747	23,2	830	25,8	825	25,6	592	18,4	3222
Ökörítőfülpös	189	9,2	381	18,5	436	21,1	649	31,5	407	19,7	2062
Őr	124	8,7	265	18,6	313	22,0	415	29,1	308	21,6	1425
Papos	82	9,2	190	21,4	242	27,2	179	20,1	196	22,0	889
Rápolt	20	11,4	27	15,3	36	20,5	44	25,0	49	27,8	176
Szamoskér	19	4,1	68	14,7	126	27,3	125	27,1	124	26,8	462
Szamosszeg	113	5,3	419	19,6	450	21,0	600	28,0	558	26,1	2140
Tiborszállás	43	3,9	171	15,4	256	23,0	345	31,1	296	26,6	1111
Vaja	358	9,2	845	21,8	1197	30,9	800	20,7	671	17,3	3871
Vállaj	67	6,5	139	13,6	246	24,0	251	24,5	321	31,3	1024
Kistérség összesen:	4334	6,2	12481	17,9	17585	25,2	19584	28,0	15892	22,7	69876

3. ábra: Mátészalkai kistérség demográfiai helyzete korcsoportonként

A térségben egy település, Nagyecsed tartozik az 5 ezer főnél népesebb települések közé, a 2–5

EX ANTE

ezer főt számláló középfalvak aránya 42,31%, az 500-2000 lakosú kis falvak aránya 38,46%, az 500 főnél kisebb népességű apró falvak aránya 11,54%. A térségre tehát a kis és középfalvak a jellemzőek.

A demográfiai mutatók alapján és a gazdaságban bekövetkezett szerkezet váltás miatt további népesség csökkenésre lehet számítani, mely sok egyéb mellett megkérdőjelezheti néhány intézmény fennmaradását is.

3.3. Foglalkoztatás

FOGLALKOZTATOTTSÁG ÉS KÉPZETTSÉG AZ AKTÍV KORÚAK KÖZÖTT				
Település	Lakónépesség száma	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül
Kántorjánosi	2230	71,0	79,9	63,6
Hodász	3503	63,1	73,4	53,2
Nyírkáta	1729	61,2	74,9	53,9
Rápolt	158	60,5	82,7	58,0
Györtelek	1697	59,2	68,3	50,3
Fábiánháza	1858	58,0	78,2	52,2
Ökörítőfülpös	2041	52,5	69,6	43,4
Nagyecsed	6797	49,5	68,5	42,5
Fülpösdaróc	325	49,1	63,2	40,9
Nyírparasznya	953	48,8	72,3	43,1
Vaja	3650	48,3	65,7	40,0
Mérek	2268	47,7	70,0	42,0
Ópályi	2983	46,8	64,8	39,1
Papos	847	46,1	65,2	36,5
Nagydobos	2315	45,9	64,2	38,9
Ór	1374	45,7	67,1	37,3
Tiborszállás	1073	42,9	64,4	33,5
Szamoskér	466	42,8	68,8	34,9
Szamoszeg	2043	41,7	63,8	36,8
Nyírcsaholy	2198	41,6	64,3	35,9
Kocsord	3008	38,8	57,9	30,7
Nyírmeggyes	2709	38,1	57,3	29,8
Jármi	1322	36,2	55,2	26,5
Géberjén	573	31,0	46,1	22,1
Vállaj	1002	30,8	61,5	25,6
Mátészalka	18553	22,9	50,4	17,7

4. ábra: Foglalkoztatottság és képzettség az aktív korúak között

A kistérségben a regisztrált munkanélküliek száma 1999-ben 5.190 fő, 2002-ben 4.953 fő volt. A munkanélküliek aránya a 18-59 éves (aktív korú népességből) 1999-ben 12,6% míg 2002-ben 11,9%. A csökkenés a munkanélküli ellátásból kikerülők számának folyamatos növekedésének

köszönhető.

Az átlag alatti a munkanélküliek aránya Mátészalkán (6,7%), Fülpösdarócon (7,8%) és Jármban (5,7%), és 15% fölötti Fábánházán (17,9%), Kántorjánosiban (19%), Nyírkátán (16,0%), Nyírparasznyán (17,1%), Ökörítőfülpösön (18,1%), Rápolton (27,3%), Szamoskéren (17,8%), Szamosszegen (18,1%), Vaján (18,1%). A többi településen nagyjából a kistérségi átlag körül van. A Mátészalkai kistérség minden településén magasabb a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 50%-nál. Közöttük nagy százalékban vannak olyanok, akik ugyanakkor általános iskolai végzettségénél magasabb képesítéssel nem rendelkeznek. Különösen **kritikus mértékű az alacsony iskolázottság Kántorjánosi, Hodász, Nyírkáta, Rápolt, Győrtelek, Fábánháza és Ökörítőfülpös településeken.**

A csak 8 általánost végzettek aránya kizárólag Mátészalkán van az aktív korúakon belül 30% alatt, bár az aktív korúak fele itt is rendszeres jövedelem nélkül van.

Kevés a munkahely és magas azoknak a családoknak a száma, amelyek segélyekből, rossz anyagi és egzisztenciális körülmények között élnek. Ez fokozottan igaz a cigány lakosság esetében, akiknek a száma emelkedő tendenciát mutat.

A térség jelentős részét alkotó cigány lakosság aránya az összlakosságon belül 7,3 %, ezen belül Hodász, Ópályi, Nagyecsed lakosságának arányában haladja meg a 15%-ot. A megyei mutató 12,5%. Mátészalkán a cigány etnikum száma a lakosság 3 %-a.

A problémák etnikai, munkaerőpiaci és szociális jellegűek. A cigányságnak sajátos kultúrája van, és társadalmi, gazdasági elmaradottsága az átlagnál nagyobb. Rohamosan növekvő arányuk, valamint a problémák kezelésében való részvételük minősége a térség helyzetét és esélyeit jelentősen befolyásolja. Képzésük megoldása, kézművességük felelevenítése lehetőség a felzárkóztatásuk meggyorsítására.

Hiányoznak a megfelelő civil szerveződések körükben, a meglévők sok konfliktussal működnek, több esetben csak szűk csoportok érdekeit szolgálják.

Nagyecsedden országos hírnévvel és ismertséggel rendelkező cigány hagyományörző csoport működik. Programjaik a térség rendezvényeinek értékes színfoltja.

A cigány népesség körében az összlakossághoz képest magasabb a munkanélküliség, jóval alacsonyabb az iskolai végzettségi szint és életkörülményeik, jövedelmi szintjük sokkal rosszabbak a magyar lakosság átlagához képest. Ugyanakkor a természetes szaporodásuk magasabbak a magyar lakossággal szemben.

A munkanélküli lakosság alkalmi munkákból él, mely rányomja a bélyegét a családban nevelődő gyerekek pszichés fejlődésére és negatívan befolyásolja a településtől távol eső szolgáltatások igénybevételét is (pl.: gondot jelent a szülőnek elvinni az egyébként rászoruló gyermekét különféle fejlesztő foglalkozásokra).

A fent leírt gazdasági, társadalmi változások negatívan hatnak a fiatalok gyerekvállalási kedvére. A születések száma között nagy a szóródás 2 - 153 fő-ig (Szamoskér - Mátészalka).

Öt olyan település van Fülpösdaróc, Géberjén, Rápolt, Szamoskér, Vállaj ahol 50, vagy annál kevesebb gyerek született 6 év alatt. Nagyecsed és Mátészalka településeken a születések aránya a legmagasabb. A születések számát a beiskolázási mutatók szempontjából meghatározó adatként kell kezelni.

3.4. Gazdaság

A kistérség **legfontosabb jellemzője és legnagyobb problémája a helyi gazdaság hiánya**. A korábbi évtizedekben a térség gazdasága részben a mezőgazdaságra, részben a mátészalkai ipari üzemekre épült.

Az agrártermelésre az alkalmas földterületeken a mezőgazdasági termelés minimálisra zsugorodott. A város ipari üzemei 1990 után sorra megszűntek, csupán a bútorigipari üzem maradt némiképp a felszínen. A kis- és középvállalkozások túlnyomórészt kényszervállalkozások (építőipar, kereskedelem), helyzetük ingatag. **A térség legfőbb foglalkoztatója az állami és önkormányzati szektor** (egészségügy, oktatás, szociális ellátás, igazgatás), a munkanélküliek aránya ijesztően és tartósan magas, egyre nagyobb teret hódít a fekete- és szürkegazdaság.

A térség hagyományos termelési ága a mezőgazdaság, melynek a térség gazdasági életében mindig meghatározó szerepe volt, s a mai napig az itt lakók ebben látják a jövő kitérési irányait. A Nyírségi tájon a gyümölcs- és zöldségtermesztés, míg a kötött talajon a búza, kukorica, napraforgó, és cukorrépa termesztésének és az állattenyésztésnek vannak hagyományai. Napjaink mezőgazdaságában a jellemző termesztett növények: alma, szilva, meggy, körte, paprika, paradicsom, uborka, sárgarépa, cékla.

A térségben működő termelőszövetkezetek és az állami gazdaság megszűnése és a földterület, az állatállomány és a géppark magánkézbe kerülése jelentős szerkezet változásokhoz vezetett. A térségben az egyéni mezőgazdasági földhasználók mintegy 60%-a 1 ha alatti földterülettel rendelkezik. Megközelítőleg 30%-a, 1-5 ha közötti földterületet birtokosa. A kistérségben a föld minősége csak 62,4% -a az országos átlagnak, a térségen belül azonban jelentős különbségek tapasztalhatóak.

A térség gazdaságában az ipar jelentősége is nagy, de ez elsősorban Mátészalka város ipari jellegéből fakad. A kistérséghez tartozó többi település kizárólag mezőgazdasági jellegű. A kistérségre jellemző, hogy Mátészalka kiemelkedő elsőrendű központi szerepet tölt be a kistérség társadalmi gazdasági életében. Vonatkozik ez a gazdaság koncentrációjára, az intézményi, szolgáltatási és kereskedelmi ellátásra, az infrastruktúrára egyaránt. A városok közül egyedül Mátészalka tekinthető teljes körű városi ellátást biztosító központnak. Nagyecséd mindössze részleges városi ellátást és részleges városi igazgatást biztosító alközpontként értelmezhető.

3.5. Közlekedés

A kistérség legfontosabb közúti kapcsolatait a 49. számú (41-es úttól Csengersima határátkelőig, Románia felé vezető), a 49. számú útról Győrteleknél leágazó 491. számú út (Fehérgyarmat - Csengersima irányában, Ukrajna felé), valamint a 471. számú (Mátészalka - Nyírbátor - Debrecen) út biztosítja. Mátészalka vasúti G2 Észak-Alföldi régió / Szabolcs-Szatmár-Bereg megye / Mátészalkai kistérség mellékvonali csomópontnak minősül, ahol korábban a jelenleginél jóval nagyobb áru- és személyforgalom bonyolódott le. A városban fut össze a Debrecen felől érkező 110-es, a Nyíregyháza - Mátészalka - Zajta 113-as, a Tiborszálláson át Romániával kapcsolatot teremtő 115-ös, valamint a Csengerre vezető 114-es számú vasútvonal.

3.6. Közigazgatás

A Mátészalkai kistérségben hat körjegyzőség működik:

- Fülöpdsaróc- Géberjén Községek Önkormányzatainak Körjegyzősége (4754 Géberjén, Móricz Zs.u. 30/A) Kapcsolattartó: dr. Görbéné dr. Székely Edit körjegyző
- Ökörítőfülpös- Rápolc Községek Önkormányzatainak Körjegyzősége (4755 Ökörítőfülpös, Kossuth u. 108.) Kapcsolattartó: Hopka Ildikó körjegyző
- Szamosszeg- Szamoskér Községek Önkormányzatainak Körjegyzősége (4824

- Szamosszeg, Bercsényi u. 6) Kapcsolattartó: Gergely Lajos körjegyző
- Ópályi Nyírparasznya Községek Önkormányzatainak Körjegyzősége (4821 Ópályi, Rajk L. u. 4.) Kapcsolattartó: Csiba Beáta körjegyző
- Jármí-Papos Községek Önkormányzatainak Körjegyzősége (4337 Jármí, Kossuth u. 16.) Kapcsolattartó: Mindák Katalin körjegyző
- Kántorjánosi-Nyírderzs Községek Önkormányzatainak Körjegyzősége (4335 Kántorjánosi, Kossuth u. 14. Kapcsolattartó: Nádas Miklósné körjegyző (Nyírderzs Község Önkormányzata a Nyírbátori Kistérséghez tartozik.)

A többi 14 település önálló polgármesteri hivatalt tart fent, míg Mátészalka Város és Nagyecsed Város hivatalai körzetközponti hatásköröket is ellátnak.

3.7. Oktatás

A kistérségben hat közoktatási intézményfenntartó társulás működik, a többi település önállóan tartja fenn intézményeit.

Fülpösdaróc- Géberjén Községek Önkormányzatainak Társulása

4754 Géberjén, Kossuth u. 7-11.

Kapcsolattartó: Szabó József Igazgató

Tel: 44/357-224

Ökörítőfülpös- Rápolc Községek Önkormányzatainak Társulása

4755 Ökörítőfülpös, Kossuth u. 57/a.

Kapcsolattartó: Szécsi Zsigmondné igazgató

Tel: 44/357-108

Szamosszeg- Szamoskér Községek Önkormányzatainak Társulása

4824 Szamosszeg, Nagydobosi u. 4.

Kapcsolattartó: Losonczy Árpádné igazgató

Tel: 44/580-024

Jármí-Papos Községek Önkormányzatainak Társulása

Jármí, Petőfi Sándor u. 12.

Kapcsolattartó: Maklári Zsolt igazgató

Tel: 44/ 500-290

Mérk-Vállaj Községek Önkormányzatainak Társulása

4352 Mérk, Béke u. 19.

Kapcsolattartó: Horváth Csaba igazgató

Tel: 44/554-044

Nyírmeggyes-Tiborszállás Községek Önkormányzatainak Társulása

Nyírmeggyes, Petőfi Sándor u. 6.

Kapcsolattartó: Nagy Gusztáv igazgató

Tel: 44/409-800

4. SWOT ANALÍZIS

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none">• A kistérség kiváló természeti adottságokkal rendelkezik turisztikai fejlesztések céljából.• A környezetszennyezés alacsony szintű.	<ul style="list-style-type: none">• Mind a Mátészalkai Kistérség, mind a szomszédos Kistérségek a lemaradó vagy stagnáló térségek közé tartoznak.

<p>így lehetőség van a kistérségben a biogazdálkodásra.</p> <ul style="list-style-type: none">• A szociálpolitika helyi működéséhez szükséges törvényi, rendeleti háttér megléte.• A rendszer szervezeti kereteinek kiépítettsége.• A szociális munka professzionalizálódása, a szakképzett munkatársak számának növekedése az alapellátás intézményeiben, a szociális segítség intézményesülése.• Szociális területen dolgozók elhivatottsága.• A vezetők elkötelezettsége a kistérség társadalmi-gazdasági fellendítése iránt.• Jó példák működése• Szociális innovációra való törekvés• Együttműködési készség (települések közötti partnerség, intézmények együttműködése)• Nagyfokú készség a lakosság részéről bekapcsolódni a szociális szolgáltatások nyújtásába.• Jó együttműködés a Kistérségi Munkaszervezettel.• Családok részéről a gyermek taníttatása akár erőn felül is.• A Családsegítő és gyermekjóléti ellátás a kistérség minden településén biztosított.• A leghátrányosabb helyzetű településeken is biztosított legalább a falugondnoki szolgáltatás.	<ul style="list-style-type: none">• A Kistérség infrastrukturális fejlettsége alacsony, mind közlekedési, mind infokommunikációs infrastruktúra szintjén.• A térség legnagyobb foglalkoztatója az önkormányzati (állami) szektor.• A lakosság körében tapasztalható szegregáció és diszkrimináció hátráltathatja a fejlesztéseket.• A lakosság előregedő, és rossz egészségi állapotú.• A lakosság iskolázottsága alacsony szintű, a kvalifikált munkaerő elvándorlása tapasztalható.• Gyakorlatilag hiányzik a helyi gazdaság, bár a földterület művelésre alkalmas, a kis-, és középvállalkozások száma alacsony.• A turizmus adta lehetőségek nincsenek kihasználva, a turisztikai infrastruktúra nem kiépített.• A férfinépeség várható élettartama alacsony.• A lakosság egészségi állapota országos viszonylatban alacsony.• A kisebbségek érdekképviselője alacsony szintű.• A munkanélküliségi mutatók folyamatosan magasak, akkor is emelkednek, amikor megyei vagy országos szinten javulást mutat a kép.• A szociális szolgáltatók nem végeznek rendszeres kliens-elégedettségmérést.• Ellátottak és gondozottak zártsága, bizalmatlansága.• A szolgáltatások iránti fizetőképesség alacsony volta.• Ápolási otthon, otthonápolás megoldatlansága• Kevés a magasan képzett szociális szakember• Önkéntesek hiánya.• Non-profit szervezetek alacsony aktivitása <p>Az egyházak alacsony jelenlétének hiánya a szociális ellátásban</p>
--	---

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK ÉS FENYEGETETTSÉGEK
<ul style="list-style-type: none">• A térség fejlesztése kiemelt állami prioritás, ennek megfelelően a források biztosítására megfelelő pályázati kiírások várhatóak.• A szektorok és ágazatok közötti együttműködés intézményesítése hozzájárulhat a szociális terület hatékonyságnövekedéséhez és fejlődéséhez.• A még képzetlen munkatársak továbbképzésével fejleszthető a szolgáltatás minősége, hatékonysága.• A kistérségi szolgáltatások integrációjával, a mikro térségek megerősödésével javul a szolgáltatás hatékonysága.• A Kistérségben lévő turisztikai lehetőségek kiaknázása.• A lakosság képessé tétele a fejlesztésekben való aktív részvételben.• A térséggel kapcsolatos fejlesztési igények rugalmas és innovatív megoldásokat tesznek lehetővé.• A térségben létrejövő fejlesztésekhez elengedhetetlenek a humán fejlesztések.• A kistérségi szociális szolgáltatók kevésbé konfliktusos körülmények között kerülnek kapcsolatba a lakossággal, mint más ellátó intézményrendszerek (pl. Munkaügyi Központ).• A házi ellátások fejlesztése hozzájárul a meglévő szakembergárda továbbképzéséhez és megtartásához.• Jogszabályi kötelezettségekből adódóan az alapellátás teljes körű kiépítése csökkenti a meglévő feszültségeket.• Az előírt szakmai létszám biztosításával munkahelyteremtés valósítható meg a településeken.• Kormányzati és Európai Unió programokban megmutatkozó szociális és esélyegyenlőségi érzékenység• Megyei szociális szakképzési lehetőségek• Egyházak szociális törekvései• Civil szervezetek várható megerősödése a partnerség megerősödésének és a közösségfejlesztésnek nyomán.• Aktív és professzionális pályázás.• A kistérség hátrányos helyzetéből adódó állapot elkerülhetetlenné teszi a fejlesztések valamilyen szintű eredményességét.	<ul style="list-style-type: none">• A Szociális Törvény 2009. január 1-től hatályos változásai korlátozhatják a kistérségi szolgáltatások megvalósítási lehetőségeit.• A jövedelmek megyei és országos viszonylatban is alacsonyak.• A térség elöregedő tendenciát mutat.• A kistérség gazdasági-társadalmi központja Mátészalka.• A rossz gazdasági viszonyok miatt és a lakosság körében egészségügyi és mentális leépülés tapasztalható.• A szegénység általános és elfogadott állapot.• A népesség további elöregedését nem sikerül megállítani.• A fiatalok elvándorlását nem sikerült megfékezni.• A különböző etnikai csoportok közötti feszültséget nem sikerül feloldani.• Külső források bevonásának gyengesége.• A EU-s pályázatok finanszírozásánál fellépő likviditási problémák. A saját forrás hiánya.• A projektek megvalósításához szükséges szakembergárda hiánya- főállású projektvezetők, szakmai munkatársak.

5. STRATÉGIA

A SWOT analízis alapján a kistérségi szociális szolgáltatásokra vonatkozó stratégiát 3 átfogó cél megvalósítása nyomán javasoljuk végrehajtani, ezek:

1. Partnerség és koordináció megerősítése
2. Szociális szolgáltatások szintjének fenntartása, fejlesztése
3. Helyi közösség fejlesztése.

Mind a három átfogó cél kivitelezésekor szempont a feladatokat hatékonyan, és cselekvésorientáltan megvalósítani.

5.1. Partnerség és koordináció megerősítése

A demokratikus döntéshozatal alapköve a szektorok közötti együttműködés, amely azt jelenti, hogy a különböző gazdasági-társadalmi szereplők egyaránt részt vesznek a helyi döntéshozatalban, és szervezeti sajátosságaikból adódóan más-más szinteken és témákban képviselik a helyi érdekeket. A civil és egyházi szervezetek, különösen a helyi kezdeményezések a helyben adódó problémák minőségi színvonalú megoldása irányába mutatnak. Az önkormányzatok civil és piaci szervezetekkel való együttműködése ötvözni képes a döntésekben a kistérség politikai-társadalmi és gazdasági érdekeit.

Az Európai Unió csatlakozást követően, a szubszidiaritás elvének hazai megerősödése miatt előtérbe került a helyi szintű összefogás kérdése. A helyi társadalom megerősödését az szolgálja, ha nő a társadalmi részvétel, ez adja meg azt a demokratikus többletet, amely az emberek közti kapcsolatot nem csak az államon és a piacon keresztül, hanem a személyes részvételen keresztül is erősíti. Ez a részvétel azt jelenti, hogy adott témában tájékozottak, tudják, hogy ott, ahol élnek, dolgoznak, mire van szükség, milyen új kezdeményezések vannak, amelyek érdemesek a támogatásra, részvételre.

Az önkormányzati, civil és piaci szereplők párbeszédén túl szükséges az ágazatok – itt elsősorban a jóléti / humánszolgáltató ágazatokra gondolunk - közötti együttműködés és kommunikáció megerősítése is.

A 2009-2011 közötti időszakban stratégiai kérdés a Szatmári Kistérségben is kiépíteni azokat a csatornákat, ahol háromoldalú egyeztetések keretében, cselekvésorientáltan, intézményesült és rendszeres kommunikáció keretében történhetnek meg a Kistérséget érintő egyeztetések. Az elmúlt időszakban beáramlott források, és a közelmúltban elkészített stratégiai és fejlesztési tervek alacsony hatékonyságot mutattak. Ennek okát a gyenge partnerségben véljük felfedezni. A társadalom összes szereplőjét érdekeltté kell tenni a problémák megoldásában, és a lehető legszélesebb körben kell a lakosságot bevonni a döntéshozatalba. Tudatára kell ébreszteni a helyi szereplőket felelősségükre, és lehetőséget kell adni számukra saját sorsuk irányítására, saját jövőjük kialakítására.

A kistérségben a szociális szolgáltatások jelenleg egyrészt a társulási szerződés, másrészt a helyi önkormányzatok hatáskörében kerülnek ellátásra.

Mindezen feladatok elvégzésére a szolgáltatástervezési koncepció 2 prioritást tűz ki a tervezési időszakban:

Az önkormányzati, piaci, civil és egyházi szervezetek közötti kapcsolat, kommunikáció és egyeztetés biztosítása, intézményesítése

A szociális szolgáltató intézményrendszer ágazatok közötti kapcsolatainak megerősítése, és folyamatos kommunikáció biztosítása

5.2. Szociális szolgáltatások fenntartása, fejlesztése

A 2007. évi CXXI törvény a szociális szolgáltatások átalakítását tekintve igen lényeges módosításokat tartalmaz az 1993. évi III. törvény intézkedéseire képest.

Első lényeges változás a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás és házi segítségnyújtás összekapcsolása, amelyet korábban már érintettünk jelen anyagban.

A jelenlegi szolgáltatási vertikumot érintő fontos változás, hogy 2009. január 1-től a nappali ellátás csak 20.000 lakostól lesz kötelező, a jelenlegi 3000 helyett. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy kistérségi szinten mindössze egy nappali ellátást nyújtó intézmény fenntartása lesz törvényileg indokolt.

Harmadik jelentős változás a támogató szolgáltatás kikerülése az alapellátási feladatok köréből, amely a térségben élő fogyatékos lakosság igényeinek kielégítését veszélyezteti.

Ennek nyomán jelentős feladat a jelenlegi szolgáltatási paletta fenntartása, a megváltozott támogatási rendszerből adódó forráskiesés pótlása. Erre elsősorban a fokozott pályázati aktivitás nyújthat megfelelő megoldást.

A Kistérségben betartják azt a törvényi előírást, mely szerint a törvény által szabályozott végzettséggel lehet csak munkát vállalni. Kistérségi szinten átlagos számú munkatárs nem rendelkezik azonban az előírt végzettséggel, akik jelenleg 5 éves szakmai végzettség alóli felmentéssel végzik munkájukat. Ezen munkatársak megfelelő szintű szakképzése hosszú távon a szolgáltatások színvonalának és hatékonyságának növekedését eredményezhetik, ezért ennek végrehajtása stratégiai feladat 2009-2011 időszakban.

A fenti szempontok alapján a szolgáltatástervezési koncepció 2 prioritást tűz ki a tervezési időszakban:

Szociális szolgáltatások fenntartása és fejlesztése kistérségi szinten

Szociális szolgáltatásban dolgozó munkatársak előírt szakképzettségének megszerzése, továbbképzése

5.3. Helyi közösség fejlesztése

A kistérség települései általában rendezett településképet mutatnak, a környezet rendkívül festői, a Kraszna, Holszamos, Szamos közelsége - amely közkedvelt vízitúra-útvonal -, mind-mind arra predesztinálja a térséget, hogy a turizmusban rejlő lehetőségeket kiaknázva teremtsenek új munkalehetőséget, érjenek el gazdasági fejlődést.

A lakosság a jelenlegi körülmények között azonban nem alkalmas a turizmus, falusi turizmus szervezésében és lebonyolításában való részvételre. Az idegen-nyelv ismeret alacsony, a hagyományos és mezőgazdasági szakmák nem elterjedtek, a szervezési feladatokhoz szükséges kvalifikált munkaerő nem áll rendelkezésre. A vállalkozási kedv és a térségben élő értelmiségiek aránya igen alacsony.

A szakmai együttműködésen és partnerségen túl a lakossággal való partneri viszony kialakítása is fontos és szükséges lépés. A Kistérség szociális ellátói arculatának, illetve lakossági megítélésének fejlesztésére is szükség van.

Jelen pillanatban kihívásnak látszik a lakosság társadalmi aktivitásának növelése, azonban erre a helyi fejlesztések sikere érdekében szükség van. Érdeklteté kell tenni a lakosságot a helyi ügyekben való részvételre, a helyi fejlesztések sikerre vitele érdekében. A fenti feladatok megoldása érdekében az alábbi intézkedések megvalósítása látszik szükségesnek:

Kistérségi szolgáltató irodák fejlesztése. (Polgármesteri hivatalok lássák el ezen feladatot is)
Közösségi kezdeményezések támogatása és megerősítése, ezáltal a lakosság
öngondoskodásának és (ön) érdekérvényesítésének megerősítése

III. A KISTÉRSÉG TELEPÜLÉSEI FELADATELLÁTÁSI KÖTELEZETTSÉGÉNEK JELLEMZŐI

1. JOGSZABÁLYI FELADAT-ELLÁTÁSI KÖTELEZETTSÉG

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szt.) ill. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. év XXXI. törvény (Gyvt.) meghatározza az önkormányzatok által ellátandó kötelező feladatokat.

Az Szt. és a Gyvt. meghatározza az egyes települési önkormányzatok kötelezően ellátandó szociális és gyermekjóléti feladatait, mely alapvetően az önkormányzatok lakosságához, így annak alapján a várhatóan jelentkező szolgáltatási igényekhez igazodik.

	2000 fő állandó lakos alatt	2000 főnél több állandó lakos	3000 főnél több állandó lakos	10000 főnél több állandó lakos	30000 főnél több állandó lakos	50000 főnél több állandó lakos
Falu- anyagondnok	600+60 fő alatt, illetve 70 és 400 fő között					
Étkeztetés	x	x	x	X	x	x
Házi segítségnyújtás	x	X	X	X	X	X
Családsegítés		X	X	X	X	X
Nappali ellátás			X	X	X	X
Támogató szolgáltatás				X	X	X
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás				X	X	X
Közösségi ellátások				X	X	X
Utcai szociális munka						X

5. ábra: A szociális szolgáltatások megszervezésének kötelezettsége

A támogató szolgáltatás és a közösségi ellátások 2009. január 1-jétől állami feladatok. A jogszabályi kötelezettség szerinti ellátási kötelezettségeket a fenti táblázatban foglaltuk össze. A gyermekjóléti szolgáltatás minden települési önkormányzat számára kötelezően biztosítandó feladat.

Az Szt. előírása alapján tehát a Mátészalkai Kistérség településeinek a szociális területen az alábbi kötelező feladatokat kell ellátniuk:

6.

	2000 fő állandó lakos alatt	2000 főnél több állandó lakos	3000 főnél több állandó lakos	10000 főnél több állandó lakos
Falu-tanyagondnok	-			
Étkeztetés	valamennyi tagönkormányzat			
Házi segítségnyújtás	valamennyi tagönkormányzat			
Családsegítés		Mátészalka, Nagyecsed, Vaja, Kocsord, Ópályi, Hodász, Szamosszeg, Ökörítőfülpös, Kántorjánosi, Mérk, Nagydobos, Nyírmeggyes, Nyírkáta, Nyírcsaholy,		
Nappali ellátás (idős)			Mátészalka, Nagyecsed, Vaja, Kocsord, Ópályi, Hodász,	
Nappali ellátás (idősön kívül)			Mátészalka	
Jelzőrendszeres Házi segítségnyújtás				Mátészalka

ábra: A kistérség településeinek kötelező szociális alapszolgáltatásai

2. SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTATÁSOK

- **Falu-tanyagondnoki szolgálat:** célja, az aprófalvak és a külterületi vagy egyéb belterületi, valamint a tanyasi lakott helyek intézményhiányából eredő hátrányainak enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatásokhoz, valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, továbbá az egyéni, közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítése. 600 lakosnál kisebb településen lehet működtetni (jelenleg e téren nincs kistérségi szintű feladatellátás).
- **Étkeztetés:** keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezésről kell gondoskodni, akik azt önmaguk, illetve eltartottaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, különösen koruk, egészségi állapotuk,

fogyatékoságuk, pszichiátriai betegségük, szenvedélybetegségük vagy hajléktalanságuk miatt (jelenleg e téren nincs kistérségi szintű feladatellátás)

Házi segítségnyújtás: keretében a szolgáltatást igénybevevő személy saját lakókörnyezetében kell biztosítani az önálló életvitel fenntartása érdekében szükséges ellátást. Amennyiben a házi segítségnyújtás során szakápolási feladatok ellátása válik szükségessé, a házi segítségnyújtást végző személy kezdeményezi az otthonápolási szolgálat keretében történő ellátást a házi segítségnyújtás igénybevétele szempontjából szociálisan rászorult az, akinek egészségi állapota indokolja a szolgáltatás biztosítását.

- **Családsegítés:** Szociális és mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás. Feladata: Jelzőrendszer működtetése, programok szervezése, adósságkezelés, aktív korú nem foglalkoztatottakkal való foglalkozás. 2000 fő alatt a hozzájutás lehetősége, 2000 fő feletti településeken kötelezően ellátandó feladat
- **Nappali ellátás:** A nappali ellátás hajléktalan személyek és elsősorban a saját otthonukban élő, tizennyolcadik életévüket betöltött, egészségi állapotuk vagy idős koruk miatt szociális és mentális támogatásra szoruló, önmaguk ellátására részben képes személyek, tizennyolcadik életévüket betöltött, fekvőbeteg-gyógyintézeti kezelést nem igénylő pszichiátriai betegek, illetve szenvedélybetegek, harmadik életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló fogyatékos, illetve autista személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére, továbbá igény szerint megszervezi az ellátottak napközbeni étkeztetését.
- **Támogató Szolgálat:** A támogató szolgáltatás célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén.
A támogató szolgáltatás 2009. január 1-jétől nem kötelező önkormányzati feladat.
- **Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás:** A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.
- **Közösségi ellátások:** Közösségi ellátások a pszichiátriai, illetve a szenvedélybetegek részére nyújtott az alábbiakban meghatározott közösségi alapellátás, valamint a szenvedélybetegek részére nyújtott alacsonyküszöbű ellátás. A pszichiátriai, illetve a szenvedélybetegek részére a közösségi alapellátás keretében biztosítani kell a) a lakókörnyezetben történő segítségnyújtást az önálló életvitel fenntartásában, b) a meglévő képességek megtartását, illetve fejlesztését, c) a háziorvossal és a kezelőorvossal való kapcsolattartás révén a szolgáltatást igénybe vevő állapotának folyamatos figyelemmel kísérését, d) a pszicho szociális rehabilitációt, a szociális és mentális gondozást, e) az orvosi vagy egyéb terápiás kezelésen, szolgáltatásban, szűrővizsgálaton való részvétel ösztönzését és figyelemmel kísérését, f) megkereső programok szervezését az ellátásra szoruló személyek elérése érdekében.
A közösségi ellátások 2009. január 1-jétől állami feladatok.
- **Utcai szociális munka:** Az utcai szociális munka keretében biztosítani kell az utcán tartózkodó hajléktalan személy helyzetének, életkörülményeinek figyelemmel kísérését,

szükség esetén ellátásának kezdeményezését, illetve az ellátás biztosításához kapcsolódó intézkedés megtételét.

3. A MÁTÉSZALKAI KISTÉRSÉG SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZERÉNEK ISMERTETÉSE

3.1. Szociális szolgáltatások helyzete

A Mátészalkai kistérség területén minden kötelező szociális alapszolgáltatás biztosított. A kistérségi társulási szerződés értelmében 2006. január 31-ével 4 mikro-társulás kezdte meg a működését a gyermekjóléti-szolgáltatás működtetésével, ezt követően fokozatosan bővültek a kistérségi alapszolgáltatási feladatok a Szatmári Többcélú Kistérségi Társulás területén. Mátészalka, Nagyecsed, Vaja és Győrtelek, mint gesztortelepülések, a szolgáltatásokat tömörítő gesztorintézményeik útján vállalták intézményfenntartó társulás keretén belül a települések részére a társult feladatok biztosítását.

A helyi önkormányzatok lehetőségeikhez és a szükségletekhez mérten a Szt-ben meghatározott kötelező alapszolgáltatásokat ellátják a társulási szerződésben foglalt tevékenységek mellett.

3.2. Mikro-társulások

Szatmári Kistérségi Egyesített Szociális és Egészségügyi Alapellátási Intézményi Társulás Mátészalka

Az önkormányzatok a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. Törvény 41.§-a, valamint a helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről szóló 1997. évi CXXXV. törvény (továbbiakban Ttv.) 8.§ (1) bekezdése, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. XXXI. törvény és a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény, az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény alapján a hatékonyabb, szakszerűbb és költséghatékonyabb működés érdekében az alábbi gyermekjóléti, szociális és egészségügyi alapellátási feladatok közös megszervezésében állapodtak meg és ebből a célból társulási megállapodásukkal intézményi társulást hoztak létre.

A Társulásban:

- Mátészalka (4700 Mátészalka, Hősök tere 9.)
- Fülöpösdaróc (4753 Fülöpösdaróc, Fő u.48.)
- Géberjén (4754 Géberjén, József A.u.2.)
- Győrtelek (4752 Győrtelek, Kossuth u.19.)
- Hodász (4334 Hodász, Petőfi u.6.)
- Kántorjánosi (4335 Kántorjánosi, Kossuth u.14.)
- Jármí (4337 Jármí, Kossuth u.16.)
- Kocsord (4751 Kocsord, Szent István u.13.)
- Nagydobos (4823 Nagydobos, Fő u.129.)
- Nyírcsaholy (4356 Nyírcsaholy, Szabadság u.1.)
- Nyírkáta (4333 Nyírkáta, Hodászi u.3.)
- Nyírmeggyes (4722. Nyírmeggyes, Petőfi u.6.)
- Nyírparasznya (4822 Nyírparasznya, Szabadság u.10.)
- Ópályi (4821 Ópályi, Rajk László u.4.)

EX ANTE

- Szamoskér (4721 Szamoskér, Kossuth u.161.)
 - Szamosszeg (4824 Szamosszeg, Bercsényi u.6.)
 - Ökörítófűlpös (4755 Ökörítófűlpös, Kossuth u.108.)
 - Ór (4336 Ór, Kossuth u.1)
 - Papos (4338 Papos, Ságvári u.4.)
 - Rápolt (4756 Rápolt, Kossuth u.108.)
 - Vaja (4562 Vaja, Damjanich u.71.)
- önkormányzatai vesznek részt egybehangzó érdekeik alapján.

A Társulás által ellátandó feladatok, és ellátási területek:

Szociális alapszolgáltatás: Közösségi ellátások

Ellátási terület: Mátészalka település közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Családsegítés

Ellátási terület:

- Mátészalka
- Jármí
- Nagydobos
- Ópályi
- Nyírkáta
- Nyírmeggyes
- Nyírcsaholy
- Szamoskér
- Szamosszeg települések közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Étkeztetés

Ellátási terület: Mátészalka település közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Házi segítségnyújtás

Ellátási terület:

- Mátészalka
- Jármí
- Kocsord
- Nagydobos
- Nyírcsaholy
- Nyírmeggyes
- Ópályi
- Szamoskér
- Szamosszeg települések közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

Ellátási terület:

- Mátészalka
- Jármí
- Kocsord
- Nagydobos
- Nyírcsaholy
- Nyírmeggyes
- Ópályi
- Szamoskér
- Szamosszeg települések közigazgatási területe.

Nappali ellátás: Idősek Nappali Ellátása

Ellátási terület: Mátészalka települések közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Támogató Szolgáltatás

Ellátási terület: Mátészalka település közigazgatási területe.

Nappali ellátás: Fogyatékosok Nappali Ellátása

Ellátási terület: Mátészalka település közigazgatási területe.

Szakosított ellátás: átmeneti elhelyezést biztosító intézmény:

Hajléktalan Személyek Átmeneti Szállása:

A hajléktalan személyek átmeneti szállása azoknak a hajléktalan személyeknek az elhelyezését biztosítja, akik az életvitelszerű szálláshasználat és a szociális munka segítségével képesek az önellátásra.

Ellátási terület: Mátészalka település közigazgatási területe.

Gyermekjóléti alapellátások: Gyermekjóléti Szolgáltatás

Feladata, hogy hozzá kell járulnia a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családból történő kiemelésének megelőzéséhez.

Ellátási terület:

- Mátészalka
- Jármí
- Nagydobos
- Ópályi
- Nyírkáta
- Nyírcsaholy
- Nyírmeggyes
- Szamoskér
- Szamosszeg települések közigazgatási területe.

Gyermekjóléti alapellátás: Bölcsőde

A bölcsőde családban nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését biztosító intézmény.

Végzi a Kt. szerinti szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján a fogyatékos gyermek legfeljebb 6 éves koráig fejlődését biztosító korai fejlesztését, vagy fejlesztő felkészítését.

A fogyatékos gyermekek gondozását a bölcsőde 10 férőhelyen, 6 gyermek részben integrált csoportban történő ellátásával biztosítja.

Az alapellátáson túl szolgáltatásként nyújtja a speciális tanácsadást, időszakos gyermekfelügyeletet, vagy más gyermeknevelést elősegítő ellátást.

Ellátási terület:

- Mátészalka
- Fülöpösdaróc
- Géberjén
- Győrtelek
- Hodász
- Kántorjánosi
- Jármí
- Kocsord
- Nagydobos
- Nyírcsaholy
- Nyírkáta
- Nyírmeggyes
- Nyírparasznya
- Ópályi

EX ANTE

- Szamoskér
- Szamosszeg
- Ökörítőfülpös
- Ór
- Papos
- Rápolit
- Vaja települések közigazgatási területe.

Egészségügyi ellátás egyéb feladatai (orvosi ügyeleti feladatok ellátása)

- Mátészalka
- Fülöpösdaróc
- Géberjén
- Győrtelek
- Hodász
- Kántorjánosi
- Jármí
- Kocsord
- Nagydobos
- Nyírcsaholy
- Nyírkáta
- Nyírmeggyes
- Nyírparasznya
- Ópályi
- Szamoskér
- Szamosszeg
- Ökörítőfülpös
- Ór
- Papos
- Rápolit
- Vaja települések közigazgatási területe.

Védőnői szolgálat,

Ellátási terület: Mátészalka települések közigazgatási területe.

Az anya-, gyermek és csecsemővédelmi feladatok, valamint az iskola-egészségügyi tevékenység

Ellátási terület: Mátészalka települések közigazgatási területe.

Szatmári Kistérségi Szociális Alapszolgáltatási Társulás Nagyecsed

Az önkormányzatok a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 41.§-a, valamint a helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről szóló 1997. évi CXXXV. törvény (továbbiakban Ttv.) 8.§ (1) bekezdése, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. XXXI. törvény és a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény alapján a hatékonyabb, szakszerűbb és költséghatékonyabb működés érdekében az alábbiak szerinti gyermekjóléti és szociális feladatok közös megszervezésében állapodtak meg és ebből a célból megállapodásukkal intézményi társulást hoztak létre.

A Társulásban:

- Nagyecsed (4355 Nagyecsed, Rákóczi u.14.)
- Tiborszállás (4353 Tiborszállás, Dózsa Gy.u.17.)
- Vállaj (4351 Vállaj, Szabadság tér 6.)
- Mérc (4352 Mérc, Hunyadi u.45.)

EX ANTE

- Fábíánháza (4354 Fábíánháza, Kossuth u.25/A.)
- Győrtelek (4752 Győrtelek, Kossuth u.19.)
- Ökörítófülpös (4755 Ökörítófülpös, Kossuth u.108.)
- Rápolt (4756 Rápolt, Kossuth u.108.)
- Géberjén (4754 Géberjén, József A.u.2.)
- Fülpösdaróc (4753 Fülpösdaróc, Fő u.48.) önkormányzatai vesznek részt egybehangzó érdekeik alapján.

A Társulás által ellátandó feladatok, és ellátási területek:

Szociális alapszolgáltatás: Családsegítés

Ellátási terület:

- Nagyecsed
- Tiborszállás
- Vállaj
- Mérk
- Fábíánháza települések közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Étkeztetés

Ellátási terület: Nagyecsed települések közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Házi segítségnyújtás

Ellátási terület:

- Nagyecsed
- Tiborszállás
- Vállaj
- Mérk
- Győrtelek
- Ökörítófülpös
- Rápolt
- Géberjén
- Fülpösdaróc települések közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

Ellátási terület:

- Nagyecsed
- Tiborszállás
- Vállaj
- Mérk
- Győrtelek
- Ökörítófülpös
- Rápolt
- Géberjén
- Fülpösdaróc települések közigazgatási területe.

Nappali ellátás: Idősek Nappali Ellátása

Ellátási terület: Nagyecsed település közigazgatási területe.

Gyermekjóléti alapellátások: Gyermekjóléti Szolgáltatás

Ellátási terület:

- Nagyecsed
- Tiborszállás
- Vállaj
- Mérk
- Fábíánháza települések közigazgatási területe.

Szatmári Kistérségi Egyesített Szociális Intézményi Társulás Vaja

Az önkormányzatok a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 41.§-a, valamint a helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről szóló 1997. évi CXXXV. törvény (továbbiakban Ttv.) 8.§ (1) bekezdése, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. XXXI. törvény és a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény alapján a hatékonyabb, szakszerűbb és költséghatékonyabb működés érdekében az alábbiak szerinti gyermekjóléti és szociális feladatok közös megszervezésében állapodtak meg és ebből a célból megállapodásukkal intézményi társulást hoztak létre.

A Társulásban:

- Vaja (4562 Vaja, Damjanich u 71.)
- Kántorjánosi (4335 Kántorjánosi, Kossuth u.14.)
- Nyírparasznya (4822 Nyírparasznya, Szabadság u.10.)
- Papos (4338 Papos, Ságvári u.4.)
- Ór (4336 Ór, Kossuth u.1.)
- Hodász (4334 Hodász, Petőfi u.6.) önkormányzatai vesznek részt egybehangzó érdekeik alapján.

A Társulás által ellátandó feladatok, és ellátási területek:

Szociális alapszolgáltatás: Családsegítés

Ellátási terület:

- Vaja
- Kántorjánosi
- Nyírparasznya
- Papos
- Ór
- Hodász települések közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Étkeztetés

Ellátási terület: Vaja település közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Házi segítségnyújtás

Ellátási terület:

- Vaja
- Kántorjánosi
- Nyírparasznya
- Papos
- Hodász települések közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

Ellátási terület:

- Vaja
- Kántorjánosi
- Nyírparasznya
- Papos
- Hodász települések közigazgatási területe.

Idősek nappali ellátása:

Ellátási terület: Vaja település közigazgatási területe.

Szakosított ellátás: ápolást-gondozást nyújtó intézmény:

EX ANTE

Szociális ellátás elhelyezéssel:

Feladata: Az önmaguk ellátására nem, vagy csak folyamatos segítséggel képes személyek napi legalább háromszori étkeztetéséről, szükség szerint ruházattal, illetve textíliával való ellátásáról, mentális gondozásáról, a külön jogszabályban meghatározott egészségügyi ellátásáról, valamint lakhatásáról történő gondoskodás.

Ellátási terület: Vaja település közigazgatási területe.

Gyermekjóléti alapellátások: Gyermekjóléti Szolgáltatás

Ellátási terület:

- Vaja
- Kántorjánosi
- Nyírparasznya
- Papos
- Ór
- Hodász települések közigazgatási területe.

Szatmári Kistérségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat Társulás Győrtelek

Az önkormányzatok a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 41.§-a, valamint a helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről szóló 1997. évi CXXXV. törvény (továbbiakban Ttv.) 8.§ (1) bekezdése, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. XXXI. törvény és a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény alapján a hatékonyabb, szakszerűbb és költséghatékonyabb működés érdekében az alábbiak szerinti gyermekjóléti és szociális feladatok közös megszervezésében állapodtak meg és ebből a célból megállapodásukkal intézményi társulást hoztak létre.

A Társulásban:

- Győrtelek (4752 Győrtelek, Kossuth u.19.)
- Kocsord (4751 Kocsord, Szent István u.13.)
- Ökörítőfülpös (4755 Ökörítőfülpös, Kossuth u.108.)
- Rápolc (4756 Rápolc, Kossuth u.108.)
- Géberjén (4754 Géberjén, József A.u.2.)
- Fülpösdaróc (4753 Fülpösdaróc, Fő u.48.) önkormányzatai vesznek részt egybehangzó érdekeik alapján.

A Társulás által ellátandó feladatok, és ellátási területek:

Szociális alapszolgáltatás: Családsegítés

Ellátási terület:

- Győrtelek
- Kocsord
- Ökörítőfülpös
- Rápolc
- Géberjén
- Fülpösdaróc települések közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Étkeztetés

Ellátási terület: Győrtelek település közigazgatási területe.

Szociális alapszolgáltatás: Házi segítségnyújtás

Ellátási terület: Győrtelek település közigazgatási területe.

Gyermekjóléti alapellátások: Gyermekjóléti Szolgáltatás

Ellátási terület:

- Győrtelek
- Kocsord
- Ökörítőfülpös
- Rápolt
- Géberjén
- Fülöpösdaróc települések közigazgatási területe.

3.3. A szociális közszolgáltatások működtetésének fő paraméterei

3.3.1. Gyermek napközbeni ellátása (bölcsődei szolgáltatás):

Beindítás időpontja: 2006. január 31.

Feladatellátás módja: intézményfenntartó társulások.

A feladatellátásban résztvevő Önkormányzatok: minden tagönkormányzat (26 település).

Szöveges értékelés: A kistérségben Mátészalka és Nagyecsed Város Önkormányzatai tartottak fent az előzőekben bölcsődei intézményt. A korábbiakban problémaként jelentkezett, hogy a környező kistérségi településekről a bölcsődékbe történő felvételeket – az azzal járó igen jelentős plusz kiadások miatt - nagyrészt elutasították. A kistérségi együttműködésnek köszönhetően a Társulásnak a fent említett két tagönkormányzattal megkötött külön megállapodásai 2006. január 31-től kezdve biztosították, hogy a kistérség mind a 26 településéről bölcsődébe jelentkezőket felvegyék, illetve a gyermekek napközbeni ellátását lehetővé tegyék.

2008. január 1-től a már beindított feladatellátás intézményfenntartói keretek között folytatódott tovább, aminek következtében az eddigi, 17 éven aluli lakosságszám után járó 500 Ft/fő/év normatíva 1050 Ft/fő/év-re növekedett. A nagyecsed-i gesztorsági társuláshoz 5, míg a mátészalkai gesztorsági társuláshoz 21 önkormányzat tartozik. A 2008. évben a bölcsődei jelentkezések száma meghaladta a rendelkezésre álló férőhelyek számát, így indokolt a bölcsődék további fejlesztése. Hodász község nyertes pályázata kapcsán a kistérségben a közeljövőben létrejön egy harmadik bölcsődei intézmény is.

3.3.2. Gyermekjóléti-szolgálat:

Beindítás időpontja: 2006. január 31.

Feladatellátás módja: intézményfenntartó társulások

A feladatellátásban résztvevő Önkormányzatok: 25 tagönkormányzat 2008. január 1-től, minden tagönkormányzat (26 település) 2009. január 1-től.

Szöveges értékelés: 2006. január 31-ével 4 gyermekjóléti intézményfenntartó- társulás kezdte meg működését a kistérség területén. A gesztor önkormányzatok Mátészalka, Nagyecsed, Vaja, Győrtelek. Kezdetben 14 önkormányzat vett rész a társulásokban.

A gyermekjóléti együttműködésnek köszönhetően a gesztor önkormányzatok fenntartásában lévő szociális alapszolgáltató intézmények megfelelő szakmai irányítás és kontroll alatt tudták és folyamatosan tudják működtetni az egyes társulásokhoz tartozó, tagönkormányzatok területén működő családgondozók tevékenységét.

A megfelelő szakmai feladatellátás mellett a kistérségi kiegészítő normatíva pénzügyi segítséget is nyújt a feladatellátás hatékony megszervezéséhez. A társulásban résztvevő önkormányzatok a 17 éven aluli lakosságuk után, a 2008. évben 1050 Ft/fő/év kiegészítő normatívához jutottak, illetve, 2009. január 1-től teljes körűvé vált ezen feladatellátásban résztvevő települések száma. Kezdetben az egyes csatlakozó önkormányzatok aggályait fejezték ki az együttműködés kapcsán, különösen a munkáltatói jogok gyakorlása és a pénzügyi hozzájárulások alakulása terén. Az elmúlt három év tapasztalatai azonban azt mutatják, hogy a társulási megállapodásban kikötött garanciák és a közös feladatellátás költségvetésének minden évben történő közös újratárgyalása megfelelő biztosítékot nyújtanak a tagönkormányzatok részére.

3.3.3. Családsegítő-szolgálat:

Beindítás időpontja: 2007. március 31.

Feladatellátás módja: intézményfenntartó társulások

A feladatellátásban résztvevő Önkormányzatok: 25 tagönkormányzat 2008. január 1-től, minden tagönkormányzat (26 település) 2009. január 1-től.

Szöveges értékelés: A gyermekjóléti-szolgálat 2006. évi beindítása és működésének kedvező tapasztalatait figyelembe véve, a szokásos egyeztető tárgyalásokat követően a fenti négy gyermekjóléti intézményfenntartó-társulás önkormányzati köre és feladatellátása – a családsegítő-szolgálattal – kibővítésére került sor 2007. március 31-én. A kezdeti 14 társult önkormányzat példáját követve további 6 önkormányzat csatlakozott a már működő gyermekjóléti társulásokhoz, amelyek a bővüléssel egyidejűleg a családsegítő-szolgálat szociális alapszolgáltatását is közösen oldják meg. A két feladat szoros kapcsolata indokolta az együttes ellátásukat. 2008. január 1-től a gyermekjóléti alapellátáshoz hasonlóan a családsegítés tekintetében is csatlakozott a már működő társulásokhoz valamennyi önkormányzat. A csatlakozott települések összlakosságuk után 300 Ft/fő/év kiegészítő normatívához jutottak a 2008. évben.

3.3.4. Házi-segítségnyújtás:

Beindítás időpontja: 2008. december 31.

Feladatellátás módja: intézményfenntartó társulások.

A feladatellátásban résztvevő Önkormányzatok: 23 tagönkormányzat

Szöveges értékelés: A jelzőrendszeres házi-segítségnyújtás szociális alapszolgáltatási feladatát 3 mikro-központtal – Mátészalka, Nagyecsed, Vaja – hozta létre a kistérségi társulás a korábbiakban. Az Szt. legutóbbi módosítása megkívánta, hogy ez a feladat és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás feladata 2009. január 1-től csak egy szolgáltatón keresztül működtethető. Ennek következtében a legutóbb ez a szociális alapszolgáltatás került megszervezésre a kistérségen belül.

3.3.5. Jelzőrendszeres házi-segítségnyújtás:

Beindítás időpontja: 2006. november 30.

Feladatellátás módja: intézményfenntartó társulások.

A feladatellátásban résztvevő Önkormányzatok: 23tagönkormányzat

Szöveges értékelés: A jelzőrendszeres házi-segítségnyújtás szociális alapszolgáltatási feladatát 3 mikro-központtal – Mátészalka, Nagyecsed, Vaja – hozta létre a kistérségi társulás. A feladatellátáshoz a korábbiakban pályázat keretében 180 darab jelzőkészülék és 26 darab nővér készenléti táskát került beszerzésre. A feladat beindítással egy egységes kistérségi jelzőrendszer alakulhatott ki, amelyet a felmérések szerinti igen nagyszámú igénylők okán bővíteni volt indokolt. A 2008. évben pályázat útján további 133 db jelzőkészüléket szerzett be a kistérség. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a koncepció elkészítésének idején 345 készülékkel működik. A 2007. évben ún. külön megállapodás keretében volt a feladat ellátva, míg a költségvetési normatíva differenciálódása, illetve a már működő gyermekjóléti és családsegítés feladatát is felvállaló intézményfenntartó társulások feladatkörének kibővítése indokolta, a jelzőrendszeres szolgálatot is a külön megállapodások helyett intézményfenntartó társulásokba átszervezni 2008. január 1-vel. Az átszervezéssel az addigi 11.000 Ft/fő/év normatíva 22.000 Ft/fő/év-re emelkedett a 2008. évben. Az általános működési és tárgyi, személyi feltételnek megfelel a jogszabályban előírtaknak. Az ellátás személyi feltétele elsősorban a főállású gondozónőknél keresztül biztosított.

Sajnálatos módon az Szt. ellentmondásos szabályozása okán 3 tagönkormányzat esetében, mivel a házi segítségnyújtás feladatához nem csatlakoztak, így részükre 2009. január 1-től nem volt működtethető tovább a szolgáltatás. Az Szt. időközbeni módosítása azonban lehetővé tette egy kétoldalú megállapodás megkötésével a probléma áthidalását.

3.3.6. Támogató-szolgálat:

Beindítás időpontja: 2006. november 30.

Feladatellátás módja: ellátási szerződések.

A feladatellátásban résztvevő Önkormányzatok: minden tagönkormányzat (26 település)

Szöveges értékelés: A Társulási Tanács ellátási szerződést kötött a korábbiakban a „Boldog Családokért” és a „Jót s Jól a Szatmári Kistérségben” szociális feladatokat végző egyesületekkel, amely szerint az egyesületek Ópályi és Géberjén központokkal 1-1 támogató szolgálatot hoztak létre és működtetnek folyamatosan, biztosítva az ez irányú kistérségi igényeket. A Társulás a szociális ellátásokba bevonta a kistérség civil szervezeteinek ilyen irányú tevékenységét felvállaló szereplőit.

3.3.7. Fogytékos nappali ellátás:

Beindítás időpontja: 2006. november 30.

Feladatellátás módja: ellátási szerződések

A feladatellátásban résztvevő Önkormányzatok: minden tagönkormányzat (26 település)

Szöveges értékelés: A Társulási Tanács szintén a „Boldog Családokért” és a „Jót s Jól a Szatmári Kistérségben” egyesülettel ellátási szerződést kötött a fogytékos nappali ellátás

szociális feladatának működtetésére. A feladatellátás az Ópályi és Géberjén Községekben található, 50 - 50 férőhelyes szociális intézményekben működik. Az intézmények fenntartói az egyesületek, amelyek a feladatellátás segítéséhez kistérségi kiegészítő normatívában részesülnek. Az egyesületek az általuk fenntartott nappali intézményekhez integráltan működtetik az előzőekben részletezett 1-1 támogató szolgáltatást, biztosítva a rászorulóknak ez irányú igényeit. A civil szervezetek szociális jellegű foglalkoztatást is megvalósítanak, segítve ezzel a fogyatékos személyek munkához jutását.

Boldog Családokért Egyesület

Székhely: 4700 Mátészalka, Szalkai L. u. 2/A.

Ellátási terület: Vaja, Mátészalka, Járm, Őr, Hodász, Nyírmeggyes, Nyírkáta, Nyírparasznya, Ópályi, Nagydobos, Kántorjánosi, Szamosszeg, Szamoskér, Papos

„Jót s Jól” a Szatmári Kistérségben Egyesület

4754 Géberjén, József Attila u. 4-6.

Ellátási terület: Fábianháza, Fülöpösdaróc, Géberjén, Győrtelek, Kocsord, Mérk, Nagyecsed, Nyírcsaholy, Ökörítőfülpös, Rápolc, Tiborszállás, Vállaj.

IV. INTÉZKEDÉSI TERV

1. A KISTÉRSÉG FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSEI

A kistérség helyzetelemzésére épülő intézkedési tervben a fejlesztési irányok, elképzelések meghatározásához elengedhetetlenül szükséges, hogy figyelembe vegyünk azokat a szociálpolitikai elveket és értékeket, melyeket a szakirodalom, a jogszabályok, szakmai és politikai programok kimunkáltak. Ugyancsak szükséges meghatározni azokat a célcsoportokat, amelyek érdekében tevékenységünket kifejtjük, akik számára az ellátásokat és szolgáltatásokat biztosítjuk, akiknek szükségleteit ki kívánjuk elégíteni. Ezek összhangja biztosítja, hogy a szociális ellátások, szolgáltatások olyan rendszerét tudjuk kiépíteni, amely figyelembe veszi a **szociális ellátások alanyainak igényeit, a szolgáltatást biztosítók lehetőségeit, az Unió elvárásait és a Nemzeti Fejlesztési Terv – a szférát érintő operatív programjainak prioritásait.**

2. SZOCIÁLPOLITIKAI ELVEK:

A szociálpolitika alapelvei kiinduló pontot jelentenek a jogalkotás – beleértve a helyi önkormányzati rendeletalkotást is, az intézményrendszer kiépítése, és a hatósági igazgatás számára is. Miután jelen koncepció egyik célja egy kistérségi szociális közpolitika, valamint az érintett települések szociális közpolitikájának kialakítása (továbbfejlesztése) összehangolása, fontosnak tartjuk, hogy a szociálpolitika tudományos munkákban és egyéb nyilvános dokumentumokban megnyilvánuló elveinek katalógusát adjuk.

- **Szociális biztonság:** ne fordulhasson elő, hogy a szükségét szenvedők ellátás nélkül maradjanak, megteremtése állami feladat.
- **Relatív biztonság:** valamilyen „társadalmi kockázat” bekövetkezésekor az egyén vagy család életszínvonala ne süllyedjen túlságosan nagyot, az egyén felelőssége.
- **Prevenció:** a problémák kialakulásának megelőzése. A kistérségben elsődleges kell, hogy legyen a szociálpolitika területén a prevenció, képessé tenni a települések lakóit saját sorsuk alakítására. Ennek elérésére nagyon jók a településeken már hagyományoszerűen megszervezett programok pl. falunap, játszóházak, táboroztatás stb. ez által a helyi közösség összetartó ereje is növekszik.
- **Korrekciónak:** ha már a probléma kialakult, akkor következik a korrekció, a már meglévő nehézségek, problémák kezelése. Nagyon fontos alaptétel, hogy a prevenciónak és a korrekciónak, mint a két szociálpolitikai alapelvnek egymást ki kell egészítenie. Ez a korrigálása a már kialakult, de megelőzése a további más hátrányok, problémák kialakulásának.
- **Univerzalitás:** minden településen a társult feladatoknál minden jogosult, rászorult számára azonos minőségű szolgáltatás nyújtása.
- **Szelekció:** a cél, hogy a települések leginkább rászorult, leghátrányosabb helyzetben levő tagjaihoz jusson el hatékonyan a szociális támogatás.
- **Pozitív diszkrimináció:** a szelekció egy tipikus esete, valamilyen előny nyújtása a szociálisan hátrányos helyzetben lévők számára, előnyt nyújtunk hátrányuk kezelésére a felzárkóztatásuk céljából.
- **Negatív diszkrimináció tilalma:** tilos az ellátottak mindennemű megkülönböztetése pl. fajra, nemre, társadalmi, politikai, vallási stb. hovatartozásra.
- **Szubszidiaritás:** mint alapelv, azt a gondolatot állítja a középpontba, hogy az egyén ellátása alapvetően a család felelőssége, ha ez valamilyen mértékben nehezebb vagy lehetetlenné válik, úgy lépnek be a gondoskodásba a családot

körülvevő segítő körök a családtól való távolság sorrendjében. Az önállóságot hangsúlyozza a szociálpolitikai rendszerektől való függőség helyett. A külső segítség csak akkor lép be, ha az illető egyén vagy család minden tőle elvárhatót megtett saját helyzete javításának érdekében.

- **Hatásosság.** A rászorultak közül mennyien jutnak hozzá a szociális juttatásokhoz, mekkora az igénybevételi arány.
- **Hatékonyság:** költség/haszon, ill. ráfordítás/eredmény viszonya, hogy mennyibe kerül egy ellátás, valóban azokhoz kerül-e, akik arra rászorultak.
- **Kevésbé választhatóság elve:** az ellátások azon kialakítása, hogy kevésbé legyen értelmes/érdemes választani az életvitelének azt a módját, hogy a megélhetés alapja nem a saját erőfeszítés, munka, hanem a támogatások igénybevétele legyen, cél a szociális ellátásoktól való függőségi helyzet kialakulásának elkerülése.
- **Településen belüli normativitás.** Az alapelvet kizárólag a helyi szociálpolitikára tudjuk alkalmazni azzal a céllal, hogy a jobban áttekinthető, kisebb közösségekben pontosan meghatározva a rászorultsági szinteket, kijelöljük a lakosság bizonyos csoportjait, illetve azokat az élethelyzeteket, amelyek feltétlenül önkormányzati segítségnyújtást provokálnak. Ezt követően már az alanyi jogúság elve alapján történik az ellátás, azaz a meghatározott élethelyzetben lévők (születés, halál, iskolakezdés, bizonyos elért életkor) külön bizonyítási eljárás nélkül automatikusan részesülnek ellátásban. A településen belüli normativitás tehát a rászorultsági elv és az univerzalitás elvének összekapcsolása. A helyi szociálpolitikában kiszámíthatóvá teszi az ellátásokat, növeli a településen belüli szolidaritást, ugyanakkor a célcsoportok helyes kiválasztása esetén jól finanszírozható. Nagyon ritka az olyan település, ahol ez szinte kizárólagos elvévé tehető az önkormányzati rendeletalkotásnak (egészen kis települések viszonylag homogén szociális összetételű lakossággal), ugyanakkor egy-egy ilyen ellátással nagyobb városokban is találkozhatunk. Miután eldöntendő kérdés szinte csak az önkormányzati rendeletalkotáskor merül fel, a formális döntési jog könnyen leadható polgármesteri vagy bizottsági hatáskörbe, ezáltal egyszerű, rugalmas, olcsó eljárás kapcsolódik hozzá.
- **Szegregáció elve** (elkülönítés). Bár itt a fogalom nem klasszikusan pejoratív értelmében használtatik, (ld. amerikai polgárjogi küzdelmek kiváltó oka) mégis egy nagyrészt túlhaladott elvről beszélünk. Lényege, hogy a társadalom az ellátásra szoruló bizonyos csoportjait (árvák, idősek, betegek, fogyatékosok) elkülönítetten látja el. Kivonja őket a normál közösségi életből, és intézetekben (még ha azok „aranyketrecek is”) gondoskodik róluk. Időközben a tudomány felderítette ezen ellátások drágaságát és embertelenségét. A társadalomból kiszorított ellátottak művi környezetben elszakadnak a való világtól, avagy (gyermekvédelem) alkalmatlanná válnak a szegregált környezet után a beilleszkedésre. Teljesen a jövőben sem fog megszűnni ez a fajta ellátás, hiszen vannak olyanok, akik nem alkalmasak az integrált gondozásra, (pl. bizonyos elme fogyatékosokban szenvedők) illetve szükség lehet egyes célcsoportok átmeneti szegregált ellátására (bizonyos oktatási, nevelési feladatok időleges felvállalása).
- **Integráció elve.** A szegregáció ellentéte, egyúttal párja. Lényege, hogy mindenkit lehetőség szerint saját valós környezetében részesítsünk ellátásban, (házi gondozás) vagy ha ez nem lehetséges, legalább szimuláljuk a valós környezetet (családi házas lakóotthonok a gyermekvédelemben). Jó eszköz lehet olyan időleges ellátások kialakítása (idősek klubja, napközije) ahol az intézményi ellátást, a megmaradt családi gondoskodással, vagy az integráló házi gondozással kombináljuk.
- **Családban gondolkodás elve.** Míg korábban a szociálpolitika alanyi körét demográfiai alapon a felnőtt védelemre (ezen belül aktív korúak és inaktívok) illetve gyermekvédelemre osztottuk, napjainkban a szociális gondolkodás és ennek hatására a szociális jogalkotás megreformálásával egyre inkább a család válik a

szociálpolitika alanyává. A családot, mint a társadalom alapegységét több deprivációs tényező érintheti. Célunk ezeket külön-külön is számba venni és lehetőség szerint olyan segítséget nyújtani, melynek hatására ezek összességükben orvosolhatók. Nem mosódik el teljesen a családon belül az idősek, betegek, gyermekek felé irányuló speciális segítség, de cél a család életkörülményeinek általános javítása. A családban való gondolkodás elvét leginkább éppen a komplexitás elvének érvényesítésével tudjuk megvalósítani, de szerepet játszik munkánkban a felelősség megosztás elve is. Teljes egészében természetesen a szociális igazgatás módszerei közül nem fog kiveszni az alanyok demográfiai alapon való megkülönböztetése, hiszen vannak olyanok, akik nem élnek családban, így továbbra is vagy a felnőttvédelem, vagy a gyermekvédelem speciális eszközei lesznek irányadóak rájuk.

- **Komplexitás elve.** Ez az alapelv írja elő számunkra, hogy a lehetséges szociális ellátási módszereket (pénzbeli, természetbeli, szociális szolgáltatások) együttesen vagy felváltva, de egymás hatásait kiegészítve (kumulálva) használjuk. Különösen jól alkalmazható ez az alapelv, a családban való gondolkodás elvének erősítésére. Felnőtt védelmi, gyermekvédelmi, pénzbeli, természetbeli személyes közreműködésen alapuló ellátások „variálásával” a család általános helyzetét kívánjuk javítani.
- **Felelősség megosztás elve.** A felelősség megosztás elvét maga a szociális törvény határozza meg. Lényege, hogy egymásra mutogatás helyett a társadalom minden szereplője legyen tisztában a saját felelősségével, annak összetevőivel és mértékével. Az egyén felelős saját magáért, a család tagjaiért, az önkormányzat lakosságáért, az állam polgáraiért. De a szociális igazgatás egyéb szereplői (egyházak, magánszemélyek, alapítványok) is felelősek e tevékenység azon szegmenséért, melyek felvállaltak, esetleg átvállaltak az államtól, az önkormányzattól. A helyi szociális rendeletalkotásnál is fontos e felelősségi elvek körülhatárolása.
- **Progresszivitás elve.** Az újabb szociális jogalkotás során az egészségügyi ellátásban már kidolgozott alapelv került bevezetésre. Lényege, hogy az alapellátás elsődlegességének hangsúlyozása mellett progresszíven, egymásra épülő ellátó rendszerek jöjjenek létre. Még az alapellátás minden településen megvalósítandó, addig a különböző, eltérő rászorultságon alapuló és eltérő színvonalú ellátást nyújtó bentlakásos intézmények nagyobb városokban vagy megyei szinten jelennek meg. A progresszivitás figyelembevételével elkerülhető, hogy bármilyen probléma megoldására a legfejlettebb és ezáltal a legdrágább intézményeket vegyük igénybe. A progresszivitás felső szintjén megjelenhetnek egészen speciális, országos intézetek is.
- **Egyenlő hozzáférés elve.** Az alapelv lényegében egy alapelv csoportot takar, amely magában foglalja a területi kiegyenlítés és a szolgáltatás szervezés elveit is. Lényege, hogy az ország bármely területén élő ellátásra szoruló személy másokkal, azonos feltételekkel (ellátási színvonal, térítési díj kategóriák, elérhetőség, bejutás időtartama) jusson intézményi ellátásra. Jelenleg vannak olyan megyék, ahol gyorsabban és jobban finanszírozott intézményekbe juthat az állampolgár, még máskor sorba kell állni a szerényebb ellátásához. A progresszív ellátás különböző szintjei egy területi kiegyenlítés eredményeképpen egyenlő esélyekkel lesznek igénybe vehetők. Ez feltételezi a kiegyenlített intézményfejlesztési politikát, de jelenti az igényjogosultak átirányítását is a különböző megyék között. Ezt a szolgáltatásszervezés megyén belüli és megyén kívül összehangolásával lehet megvalósítani

3. ÉRTÉKEK MEGHATÁROZÁSA

Szabadság az egyén szabadságának, autonómiájának tiszteletben tartása

Egyenlőség különböző formában nyilvánul meg:

- bánásmód egyenlősége
- feltételek egyenlősége
- esélyek egyenlősége

Igazságosság a javak elosztásának módja

Szolidaritás, méltányosság kölcsönös segítség, felzárkóztatás, közösségvállalás

Hatékony a szolgáltatásokat az igényekhez alkalmazni

A társulás ezek mentén kívánja ellátni szociálpolitikai feladatait, amelynek célja a társadalmi igazságosság és a szolidaritás megerősítése úgy, hogy a kistérség minden települése „élhető” legyen, ahol az önkormányzatok biztosítékot vállalnak arra, hogy a társadalmi különbségek kezelésében minden rászorulóknak segítséget nyújt.

4. CÉLCSOPORT

- Gyermek
- Családok, gyermeküket egyedül nevelők
- Időskorúak, nyugdíjasok, egyedülállók
- Krízishelyzetbe került egyének, családok
- Válsághelyzetbe került várandós anyák
- Átmeneti, ill. tartós nevelésből kikerült fiatalok
- Munkanélküliek
- Fogyatékos személyek (testi, mozgás, értelmi, hallás, látás)
- Pszichiátriai betegek
- Szenvedélybetegek
- Hajléktalan személyek

Célcsoport	Szakmai célkitűzés
Többgyermekes családok, veszélyeztetett gyermekek	Családi védelmi funkciók erősítése, családi nevelés alapvető feltételeinek biztosítása, prevenció erősítése
Egyedülállók, időskorúak, nyugdíjasok	Alapvető életfenntartási, gondozási feltételek és körülmények biztosítása
Marginalizálódott csoportok, Krízishelyzetben lévő gyermekes anyák, hajléktalanok	Szülői gondoskodáshoz szükséges feltételek megerősítése, korrekció a krízishelyzetekhez, alapvető létfeltételek biztosítása
Fogyatékkal élők	Társadalmi integráció erősítése, akadálymentes környezet megvalósítása, személyi segítség feltételeinek kialakítása

7. ábra: Célcsoportokhoz rendelt szakmai célkitűzések

5. JÖVŐKÉP MEGHATÁROZÁS

A szociális ellátások teljes körű kiépítése és elérhetősége tekintetében a jövőkép elemei:

- Elő kell segíteni a társult településeken élők szociális biztonságának növelését, az életminőség javítását, és e területeken a települések közötti jelentős színvonal különbségek csökkentését.
- A szociálpolitikai eszközök igénybevételével az önszerveződő közösségek támogatásával is segíteni kell a kistérség népességmegtartó erejének növelését.
- A szociális ellátórendszer célszerű fejlesztésével erősíteni kell a családban gondolkodás elvét, segíteni a többgenerációs nagycsaládok számának növekedését.
- Biztosítani kell az idős emberek részére a méltó életkörülményeket lehetőség szerint a saját, megszokott környezetükben.
- Elő kell segíteni a speciális élethelyzetben levők: fogyatékkal élők, pszichiátriai, szenvedélybetegek, hajléktalan személyek életvitelének, társadalmi integrációját
- Elő kell segíteni a kistérségi társulás, helyi önkormányzatok, intézmények és egyéb szolgáltatók együttgondolkodását a jó munkakapcsolat kialakítását és fenntartását a szociális ellátó rendszer hatékony és humánus működése érdekében.
- A szakmailag jól képzett, egységes és kiegyenlített kistérségi ellátás megszervezésével a szolgáltatások hatékonyságát, míg a „kliens közeli” és egyénre szabott ellátások biztosításával, annak humánus voltát kell biztosítani.

6. FEJLESZTÉSI IRÁNYOK, PRIORITÁSOK, INTÉZKEDÉSI JAVASLATOK

A Szatmári Többcélú kistérségi Társulás megalakulása óta, a szociális intézményi ellátás területén lényeges átalakítások történtek. (kistérségi ellátási szerződés, intézményi társulás stb.) ill. jelenleg is folyamatban vannak. Mindezek egy megkezdett innovációs folyamat jelei. A fejlesztési irányok a megkezdett megújulási folyamat folytatásának lehetőségéről is szólnak.

A Szatmári Kistérség stratégiai fejlesztési irányainak megvalósulását szolgáló javaslatok az alábbiak:

- **Szociális alapellátás kistérségi szintű koordinálása, ellátása, a szociális szolgáltatások megszervezésének lehetséges módozatai.**
- **Szolgáltatások működőképességének megőrzése, a működéshez szükséges anyagi források koncentrációja.**
- **Szociális szolgáltatások fejlesztése, új típusú ellátások bevezetése a meglévő szolgáltatások fejlesztése (integráció), minőségi szolgáltatások biztosítása ágazati- és szektorközi kapcsolatok, komplex programok megvalósítása**
- **Szakmafejlesztés, módszertani fejlesztés, minőség szakmafejlesztés – szakmai érdekérvényesítés, szociális kerekasztal létrehozása módszertani fejlesztés: tervezés, szociális térképkészítés.**

Házi segítségnyújtást minden településen kötelező volt megszervezni 2007.12.31-ig.

Cél a szociális szakirányú szakképzettségi arány javítása, a jelzőrendszeres házi gondozással való összehangolása, illetve megerősítése, hiszen ezzel sok esetben megelőzhető a szakosított ellátás igénybevétele. A házi segítségnyújtás az ellátást, a jelzőrendszer üzemeltetése pedig a folyamatos felügyelet lehetőségét biztosítja. Ezáltal az idős emberek biztonságérzete nő, tudják, hogy egy jelzéssel probléma esetén szakszemélyzettől azonnali segítséget kapnak. Meg kell szervezni az esti, ill. hétvégi ellátás igénybevitelét.

Az otthonápolási szolgálat bár egészségügyi ellátás, érdemes megvizsgálni a szektorközi együttműködés lehetőségét. Ugyancsak vizsgálat tárgya lehet, hogy a Hospice-ellátás hogyan és milyen mértékben illeszthető a szociális szférába.

Pénzügyi forrás: normatíva + kiegészítő normatíva + térítési díj + egyéb forrás bevonás pl. OEP,

pályázatok

Falugondnoki szolgálat: Bár a falugondnoki szolgálat a szociális alapellátás átalakítását követően is megmarad települési önkormányzati kompetenciában, a kistérség szervező munkájával elősegíthető, a megfelelő képezések megszerzése a szükséges infrastruktúra fejlesztése és esetleg e szolgálat bevonása a kistérség által egyébként felvállalt más szociális alapellátásokba. (pl. szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás)

Ez az egyszemélyes „intézmény” az, amelyik önállóan is alkalmas az apró- és kistelepülések rehabilitálására. Célja a megszűnt funkciók elérésének biztosítása (orvos, bolt stb.) a külső kapcsolatrendszer helyreállítása. Alkalmas a helyi társadalom identitástudatának növelésére, társadalmi összefogás kezdeményezésére, a helyi szociális gondozás kiterjesztésére. Ugyanakkor alkalmas a település bekapcsolása az ország kulturális életébe, a falusi turizmus szervezésére stb. a szolgálat új tartalommal való megerősítése nemcsak az esélyegyenlőséget és a hátrányok mérséklését segítheti elő, de mint alternatív közösségi közlekedés is működhet. (pl. céltaxi-a szociális gazdaság típusú üzemeltetéssel a helyi szociális gazdaság kiépítése)

Pénzügyi forrás: normatíva + pályázatok + önerő

Családsegítés: terén tovább bővül a feladatok ellátása, várhatóan az aktív korú nem foglalkoztatottak felé irányuló szolgáltatásokkal.

Az Európai Unió a homogén ágazati fejlesztésekkel szemben az ágazatok és szektorok közötti partnerségen alapuló programokat támogatja, így a Családsegítő Szolgálat lehet az egyik ilyen komplex szolgáltatást nyújtó integrált intézményi forma, amely az alapfeladatai mellett több ágazat együttműködésével megvalósuló fejlesztő programokat dolgozhat ki és valósíthat meg (oktatás, egészségügy, foglalkoztatás, munkaerő-piac).

Fejlesztendő a szakképzett munkaerők száma, az intézmény tárgyi (közlekedési, informatikai) és személyi feltételek megfelelő szintű biztosítása

Pénzügyi forrás: normatíva + kiegészítő normatíva + NFT 2 és EU források bevonása

Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat: A szolgáltatás ingyenes, önkéntes alapon bárki igénybe veheti. A családsegítés az életvezetési problémákkal, szociális gondokkal küzdő családok, személyek szociális és mentálhigiénés ellátása.

A családsegítő szolgálat feladata:

- A szociális feszültségek okainak feltárása
- Szociális, életvezetési és mentálhigiénés tanácsadás
- Tájékoztatás a szociális, családtámogatási és társadalom-biztosítási ellátásokkal kapcsolatosan
- Veszélyeztetettséget észlelő- és jelző rendszer működtetése
- Családlátogatás, segítő beszélgetés, környezettanulmányok készítése
- A lakosság szociális és mentális helyzetének folyamatos figyelemmel kísérése
- Kezdeményezi a települési önkormányzatnál új szociális ellátások bevezetését, egyes szociálisan rászorult csoportok, személyek speciális ellátását
- Természetbeni támogatások közvetítése
- Együttműködés az aktív korú nem foglalkoztatott egyénekekkel
- Programszervezés a különböző célcsoportok számára

A veszélyeztetettséget észlelő és jelző rendszer mára már jól kiépült és működőképes a Kistérségben. A jelzőrendszer segítségével a Szolgálat információt kap a gyerekekkel és családokkal kapcsolatos problémákról, konfliktusokról, krízishelyzetekről. Tagjaival hatékonyan működik együtt a Szolgálat, folyamatos a kapcsolattartás. Jelzések érkeztek az iskolából, a gyámügyi ügyintézőtől, rendőrségtől, bíróságtól és magánszemélyektől. Ilyen információk birtokában, sok esetben azonnali intézkedésre van szükség, melyet családlátogatás alkalmával mér fel a családgondozó. Folyamatosan kapcsolatban áll a hatóságokkal, oktatási intézményekkel, gyermekorvosokkal és a védőnőkkel is, akiktől hasznos információkat gyűjt be a prevenció

érdekében. Ebből máris kiderül, hogy a szolgálat célja a megelőzés, a gyermekek családban történő nevelkedése, a családok körében fellépő működési zavarok, szociális és mentális feszültségek okainak feltárása, tanácsadás, segítő-gondozó tevékenység működtetése.

Nappali ellátás: a 3000 fő lélekszámmal rendelkező településeken kötelező, de a kistérség demográfiai adatai igazolják az ellátás szükségességét kisebb falvakban is. A meglévők fejlesztésénél elsősorban a tárgyi feltételeket bővíteni szükséges, megkeresni a lehetőségét újak kialakítására- nem használt vagy nem kihasznált épületek e célra történő átalakításával. (fogyatékkal élők, idősek számára)

Fontos az igényeknek megfelelő előrelátó tervezés az egészségi állapotnak, az életkornak, a rászorultságnak megfelelően a fogyatékkal élők nappali intézménye, az ellátást a-integrált rendszerben, megfelelően képzett, egymásra épülő szociális, egészségügyi, gyógypedagógiai szakmai munkával- segíteni képes.

Pénzügyi forrás. Normatíva + egyéb források bevonása

Támogató szolgálat: bár ez az ellátás elméletben megoldott a kistérségben, szükséges egy teljes körű igényfelmérés a potenciálisan rászorulókról részéről. A tárgyi feltételek fejlesztése jelenleg is pályázati források igénybevitelével történik

Pénzügyi forrás. Szerződés alapján + pályázati források bevonása

Közösségi ellátás:

Ennél az ellátási formánál is szükséges az ágazatok közötti hatékonyabb együttműködés, mivel ezek az egyének munkaerő-piaci és szociális értelemben megfelelő „felügyelet mellett” hasznos tevékenységet képesek végezni. A speciális foglalkoztatók kiépítéséhez a pályázati lehetőségek kihasználása ad megoldást.

2009.01.01-től kikerül a kötelező feladatok közül a támogató szolgáltatás, a közösségi ellátás valamint a nappali intézményi ellátás (idősek nappali intézménye kivételével), s csak a 20.000 fő feletti lélekszámú települések számára lesz kötelező. A jelenleg működőkkel a Minisztérium pályázat útján köt szerződést az ellátásra! Mindezek indokolják a markánsabb kistérségi feladatvállalást.

Gyermekjóléti ellátások: bár jelenleg megoldott kistérségi szinten, de az ellátások értékelésénél megfogalmazottak szerint a hatékonyabb és minőségibb szolgáltatáshoz jutás érdekében érdemes fejleszteni (Kistérségi Közösségi Központokba) érdemes bekapcsolni (integrált rendszer), infrastrukturális fejlesztéssel és a humán szolgáltatások (oktatási, eü-i, szociális, ifjúsági, kulturális) összehangolt biztosításával. (Biztos kezdet program)

Pénzügyi forrás: normatíva + kiegészítő normatíva + pályázati források bevonása

Gyermekek napközbeni ellátása: a települések számára kötelezően előírt és feltehetően a legdrágább ellátási forma, éppen ezért talán, e téren a legjelentősebb az elmaradás, mind országosan, mind a Mátészalkai Kistérség településein. A probléma megoldására az alábbi

- Családi napközi és a házi gyermekfelügyelet megszervezése az egyes településeken, amire a tv-i határidő 2007.12.31. volt. A Minisztérium tv. változásának fontos pontja- a családi napközi szolgáltatás érdekeltégi rendszerének kidolgozása, annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű településeken is létrejöjjön ez a szolgáltatás. A gyermekjóléti ellátások körében leginkább e területen tudjuk elképzelni az önkormányzatokon kívüli más szolgáltatók és civilek bevonását.

Helyettes szülői hálózat: a gyermekek átmeneti elhelyezését szolgálja, a Gyermekjóléti Szolgálat köteles megszervezni, szükséges az igényfelmérés.

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a 2009. évi költségvetéséről szóló tv továbbra is biztosít forrásokat a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás kistérségi szinten való ellátására.

Hajléktalanok átmeneti szállását egyedül a központi szerepkörrel rendelkező Mátészalka város

tart fenn.

Tartós bentlakást nyújtó szociális intézményekkel viszont jól ellátottnak mondható a kistérség, tekintve, hogy a megyei fenntartásban lévő szociális otthonok többsége Mátészalka térségben található. Mátészalkán fogyatékosok ápoló- gondozó otthona, Mérken és Tiborszálláson idősek tartó bentlakásos intézménye, Hodászon és Fülöpösdarócon pszichiátriai betegeket ellátó intézmény, Győrteleken szenvedélybetegek tartós bentlakásos intézménye működik. Ökiritófülpösön fogyatékos személyek rehabilitációs intézménye is létesült.

Nagyon fontos annak felismerése, hogy fejlesztési tervekről, fejlesztési elképzelésekről-mindig valami újra gondolunk (ingatlan beruházás, eszközvásárlás stb.), pedig a meglévő erőforrások (kapacitások, épületek, emberi erőforrások, eszközök stb.) használati módjának változtatásával, a működési folyamatok át- és újragondolásával jelentős hatású változások érhetők el. Ha a fejlesztést, a minőség egy magasabb szintjének eléréseként fogjuk fel, úgy ezek a beavatkozások legalább akkora jelentőségűek, mint a klasszikus, beruházás jellegű fejlesztések. Ezzel a paradigmaváltással a meglévő rendszer tapasztalataira, lehetőségeire és erőforrásaira építve érjük el a kívánt hatást kistérségi együttműködésben.

Ennek alapján az ellátások szervezése magában foglalja a

- meglévő szociális szolgáltatások egymásutániségének és időbeliségének szervezését, monitorozását
- új, lakosság-közelbeni szolgáltatások, ellátások bevezetését, különös tekintettel a prevencióra /Nemzeti Fejlesztési Stratégiák/
- a kistérségben meglévő szociális kapacitások reorganizációját, melyhez mindenképpen szoros együttműködés és közös célok elfogadása szükséges az érintett települési önkormányzatok részéről
- a szociális és más határszolgálatok kapacitásainak és szükségleteinek felmérését, azok összehangolását és kielégítését célzó intézményhálózat létrehozását.

A szociális ágazat fejlesztési céljai szorosan összekapcsolódnak más területek, ágazatok elképzeléseivel, mivel a szociális terület tágan értelmezett viszonyrendszerében minden társadalmi-, gazdasági és politikai változás megtalálható, hiszen mindezen területek közvetett vagy közvetlen hatással vannak az emberek, a társadalmi csoportok jólétére.

A szociálpolitikai fejlesztés céljai és eszközei szorosan kötődnek más ágazatokhoz /**Szinergikus kapcsolat**/ A szociális ágazati célkitűzések elérését a munkanélküliség ellen tett intézkedések, az infrastruktúra-fejlesztés, az egészségügyi, oktatási-képzési, az ifjúsági- és drogpolitikák segítik, ill. a szociális terület stratégiája, ezen területek céljainak megvalósulásában működnek közre.

- Az egészségügy terén:
 - otthon ápolás,
 - egészségügyi alapellátások
 - védőnői szolgálat
 - egyes ellátotti csoportok komplex egészségügyi-szociális ellátásai összekapcsolódnak.
- Oktatás esetében:
 - iskolai szociális munka, integrált oktatás, képzés, átképzés és továbbképzés: a kirekesztődés megakadályozása, hátrányos helyzetűek felzárkóztatása,
 - oktatás a preventív munka a veszélyeztetettség, gyermekbántalmazás, családon belüli erőszak megelőzésére
 - gyermekek napközbeni ellátásával (óvoda, iskolai napközi) való kapcsolat.
- Foglalkoztatáspolitikai részről:

- foglalkoztatási hátrányokkal bíró csoportok munkaerő-piaci esélyei növelése, (együttműködési program)
 - rehabilitációs foglalkoztatás fejlesztése
 - szociális foglalkoztatók, szociális gazdaság létrejöttének ösztönzése, segítése
 - Munkabiztonság, felügyelet és ellenőrzés
- Vidékfejlesztés: területi kiegyenlítő célú szociálpolitikai programok (térégi válságkezelő programok)
 - Lakáspolitikai:
 - hátrányos helyzetű lakossági csoportok számára megfizethető lakás illetve lakhatás biztosítása
 - szociálisan hátrányos helyzetben lévők lakhatással kapcsolatos terheinek csökkentése (adósság kezelés, lakásfenntartási támogatás stb.)
 - adósságkezelési programok további biztosítása
 - állami gondoskodásból kikerült nagykorú fiatalok lakhatási támogatásai (otthonteremtési támogatás, Lakmusz program stb.)
 - Közbiztonság, bűnmegelőzés: problémás élethelyzetekben való közreműködés, melyeknek prevenciós jelentőségük is van.(pl.: polgárőrség)

A partneri együttműködés lehetővé teszi, hogy egy település, kistérség közösen kialakított stratégiai terve összehangolt és hatékony cselekvési programmá váljon, és ez alapján a valós igényekhez igazodó minőségi szolgáltatást nyújtó ellátórendszer alakulhasson ki.

A szakmai érdekvégyesítés céljából létre kell hozni a Kistérségi Szociális Kerekasztalt, nemcsak a koncepció összehangolása miatt, de a jövőbeni fejlesztések érdekében is fontos az együttgondolkodás.

A fejlesztéseknek elengedhetetlen részét képezi a személyi feltételek fokozatos biztosítása a jogszabályban megadott határidőig. A szociális szférában végzett szakmai tevékenység gyakran fizikailag is, és szinte minden munkakörben lelkiileg is igen megterhelő. A megfelelő munkaterek kialakítása, korszerű módszerek és eszközök alkalmazása a dolgozók munkáját segítik, hozzájárulva a színvonalasabb szakmai tevékenységhez. A szociális munkában különösen nélkülözhetetlen a kiegyensúlyozott dolgozó. A pszichés elfáradás, a kiegész elleni védekezést jelentik a pontos kompetencia határok, a rendszeres továbbképzések, szupervíziók. Elengedhetetlen az erkölcsi elismerés, a méltányos bérezés. A fenntartó kötelessége a szakemberek képzéséről és továbbképzéséről gondoskodni. Nagymértékben támaszkodunk a Hodászi Ápoló-Gondozó Otthonra mint a Régiós Módszertani Központra

Szociális tervezői tevékenység:

- **Integrált kistérségi adatbázis** létrehozása: amely tartalmazza mind a lakosság mind az ellátások adatait, mind az intézmény hálózat adatait. Célja: a ténylegesen vagy potenciálisan – jelenleg különböző szereplőknél – meglévő adatok, információk elérhetőségének javítása, az adatkezelők képzésével és a rendelkezésre álló technika javításával biztosítva az adatok komplex rendszerbe szervezését és rendelkezésre állását, de egyúttal a korrekt adatkezelést és adatvédelmet is.

Szociális térkép készítése: A szociális szféra egészére vonatkozóan a kistérségben nem történt átfogó és részletes adatgyűjtés, csupán a lakosság töredékére terjedt ki a jelen koncepció alapját képező vizsgálat. A leglényegesebb adatbázist a begyűjtendő statisztikai jelentések /kistérségi iroda, KSH, önkormányzatok/ és intézményi információk adták, ami ugyan elégséges a jelen koncepció összeállításához, de a kistérség teljes szociálpolitikai ellátását felölelő anyag elkészítéséhez megfelelően részletes és célzott adatgyűjtést igényelne. A mindenkori valós szükségletekhez igazodó szociális gondoskodás realizálására – beleértve az adekvát segélyezést is – egy folyamatosan karbantartott szociális térkép elkészítésére lenne szükség. Bár a

kistérségben erre vonatkozóan voltak törekvések, de az egész kistérségre kiterjedő szociológiai felmérésen alapuló szociális térkép segítséget tudna nyújtani a döntéshozóknak egy költség-hatékony szociális szolgáltatási rendszer meghatározásában.

A szociális alapszolgáltatások tekintetében elengedhetetlen az ellátások minőségi fejlesztése. A szakminisztérium a Szociális Minőségügyi Műhelyt bízta meg a szolgáltatások standardizálásával, mely eredményeképp elkészültek a szociális szolgáltatások mennyiségi és minőségi minimum standardjai, amelyek bevezetésével a költség-hatékony elvén kimutathatóvá válik az ellátások forrásigénye. A Szociális Minőségügyi Rendszer bevezetésétől várható a munka színvonalának emelkedése és hatékonysága. Ugyanígy elkészültek és véleményezés alatt állnak az egységes ellenőrzési eljárásrendek, amelynek bevezetése: később várható.

V. ÖSSZEGRZÉS

- **A Mátészalkai Kistérség minden egyes településén azonos minőségű szolgáltatás biztosított lesz.**
- **A kistérség lakói számára elérhetőek lesznek a magas színvonalú, igényes szociális szolgáltatások.**
- **A társulásban történő szolgáltatás ellátás terén kiemelt figyelmet kapnak a gyermekek, a családok, az idősek, a fogyatékkal élők és más marginalizálódott helyzetben lévő csoportok.**
- **A különböző szolgáltatási formák összehangolása az erőforrások optimális kihasználását és a hiányok pótlását teszi lehetővé.**

Az ellátórendszerben még mindig meghatározó szerepet játszanak az önkormányzati intézmények, és néhány speciális területet leszámítva alacsony a civil és az egyházi szolgáltatók száma.

A szegénység mélyülésének megállítását, a legszegényebbek helyzetének javítását a pénzübeli ellátások mellett, legalább olyan arányban befolyásolják a szociális szolgáltatások. A társadalmi hátrányok éppen azokon a településeken halmozódnak, ahol a szociális szolgáltatások hiányoznak.

A pénzübeli ellátások helyett esetenként hatékonyabb és takarékosabb is lehet a személyes gondoskodás. A népesség elöregedése, a fogyatékos személyek rehabilitációja és az egyéb, súlyos szociális terheket jelentő speciális ellátást igénylő csoportok megjelenése (szenvedélybetegek, pszichiátriai betegek, hajléktalanok..) a szolgáltatási szektor fejlesztése nélkül komoly problémát jelenthet különösen a települések szintjén.

Természetesen nem várható el, hogy minden egyes problémát minden településen professzionálisan tudjanak kezelni. A szociális törvény 2005. január elsején életbe lépett módosítása szűkíti azoknak az alapvető szolgáltatásoknak a körét, melyet minden településen (helyben) kell biztosítani.

Ennek értelmében minden településnek biztosítani kell az alábbi alapellátási feladatokat:

- a szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése, információnyújtás,
- szociális étkeztetés,
- házi segítségnyújtás a lakókörnyezetben,

A szociális biztonság megteremtése, a minél magasabb szintű szociális szolgáltatások biztosítása érdekében azonban nem elegendő csak a legszükségesebb alapellátási feladatok működtetése.

Ahhoz, hogy a legkisebb településen élők számára is tudjuk biztosítani a szociális szolgáltatásokat, kistérségi szolgáltatásokat kell fejleszteni.

A kistérség szolgáltatási feladatai elsősorban a következőkre terjedne ki:

a családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatás
a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
házi segítségnyújtás
a közösségi ellátások,
a támogató szolgáltatás és
a nappali ellátások fejlesztése.

A kistérségi ellátási szolgáltatásokat legcélszerűbben mikrotárségi szinteken működő, szolgáltatókat integráló központ keretein belül lehetne megtervezni.

Természetesen az lenne a leggazdaságosabb, ha a társult önkormányzatok a jelenleg már meglévő, és működő és megfelelő szakember gárdával rendelkező intézménye útján nyújtaná a szolgáltatásokat a mikrokörzet rászorult lakosai számára. A cél az, hogy a rászorultak számára minél magasabb színvonalon, szervezetten biztosítani a szociális szolgáltatásokat

Végül fontos megjegyezni, hogy a korszerű és humánus kistérségi szociális ellátásnak csak az első lépése a kistérségi koncepció kidolgozása és elfogadása. Folyamatos tervezésre van szükség a célok és az eszközök változó körülményekhez való igazításában. Ebben a folyamatban kulcsfontosságú az ellátásokban résztvevők, az ellátásban dolgozók, a döntéshozók és a kistérségi szociális kerekasztal párbeszéde.

A Koncepció elfogadását követően figyelmet kell fordítani a folyamatos tervezésre és a stratégia menedzselésére, mind a hivatali, mind az intézményi struktúrán belül